

EXPORTWAARDE NEDERLANDSE POPULAIRE MUZIEK

2018

buma•cultuur

Onderzoeksrapport

In opdracht van **Buma Cultuur**

uitgevoerd door:

Perfect & More bv

Postbus 2100

1200 CC Hilversum

2018

Presentatie:	Eurosonic Noorderslag Groningen
Datum:	januari 2020
Onderzoeker:	Sieb Kroeske
Aantal pagina's:	41 (incl. bijlagen)
Opdrachtgever:	Buma Cultuur
Projectnaam:	Exportwaarde Nederlandse populaire muziek

© 2020 Perfect & More bv in opdracht van Buma Cultuur.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder uitdrukkelijke toestemming van Buma Cultuur. Het ter inzage geven van dit rapport aan direct belanghebbenden is toegestaan.

No part of this document may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of Buma Cultuur.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

INHOUDSOPGAVE:

Samenvatting	4
1. OPDRACHT	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 De opdrachtgever	8
1.3 Opdrachtformulering en onderzoeksdoelen	8
1.4 Afbakening	9
1.5 De opdrachtnemer	10
1.6 Methodologie	11
2. ONDERZOEK	12
2.1 Exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek	12
2.1.1 De meeste optredens	14
2.1.2 DJ Mag Top 100	16
2.1.3 De Nederlandse populair klassieke export	17
2.1.4 De Nederlandse pop-rock-punk-metal export	17
2.2 Marktwerving	18
2.2.1 Marktwerving: criteria Nederlandse muziek, muziekexportmarkt	20
2.3 BUMA/ Stemra	22
2.4 Meest bezochte landen	25
3. ONDERZOEKSRESULTAAT EN CONCLUSIES	26
3.1 Meetinstrument	26
3.2 Exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek + grafieken	28
3.3 Nawoord	32
Literatuur, bronnenlijst	33
BIJLAGEN	34
Bijlage 1: CanShaker Pi UK tour 2018	
Bijlage 2: Yellow Claw Fall Asia 2018	
Bijlage 3: Within Temptation	
Bijlage 4: Royal Engineers	
Bijlage 5: Kensington	
Bijlage 6: DeWolff Thrust Tour	
Bijlage 7: Dawn Brothers support tour DeWolff	
Bijlage 8: Awkward I - fall tour Germany	

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

SAMENVATTING

De Exportwaarde van de Nederlandse Populaire Muziek is in 2018 gestegen met ruim 7,5 % in vergelijking met 2017.

Sinds de start van dit onderzoek in 2004 is de waarde toegenomen van € 31,6 miljoen in 2004 naar ruim € 216,5 miljoen in 2018. Het gaat hierbij om 3 onderdelen waarop het onderzoek is gebaseerd, nl. Rechten, Opnamen en Optredens.

Het aandeel van de dance muziek (optredens) is vanaf 2009 in dit onderzoek het belangrijkste onderdeel in waarde, ten opzichte van de andere twee onderdelen. In 2009 was het aandeel 33%, in 2018 is dit ruim 73%. Met dj's als Afrojack, Tiësto, Don Diablo, Martin Garrix, Armin van Buuren, Yellow Claw, Quintino, R3Hab, Oliver Heldens, Sunnery James & Ryan Marciano, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Laidback Luke, Unders, Chuckie, Joris Voorn, Detroit Swingle, Franky Rizardo zijn de namen van DJ's die bij de 20 meest optredende artiesten staan. Nieuw Nederlands Dj-talent blijft zich manifesteren over de landsgrenzen. Relatieve nieuwkomers op het internationale vlak zijn o.a. Young Marco, Gerd, San Proper.

De voortdurende groei en ontwikkeling van EDM, Electronic Dance Music, in Noord Amerika (VS en Canada) is sinds 2009 een belangrijke factor. De groei in Noord Amerika neemt wat optredens betreft sinds 2015 af in aantal. Andere markten zoals in het Verre Oosten, met vooral China, en in mindere mate Japan, Indonesië, Singapore, Zuid Korea, Thailand. Maar ook in Europa is het aantal optredens in sommige landen flink gegroeid. Na een terugval in 2017 is het aantal optredens in Duitsland weer op niveau. Opvallend is de verdubbeling in optredens in België (vooral dankzij de urban/hiphop). De Top 5 van landen met de meeste optredens (op basis van de 50 meest optredende NL artiesten) is VS, Duitsland, China, Groot Brittannië en Spanje

Met populair-klassiek staat André Rieu blijvend hoog genoteerd. Na zijn wereldtournee in 2017 toen André Rieu drie maal in het Auditorio Nacional in Mexico City stond, werd dit aantal optredens in 2018 verdubbeld. Ook stond hij drie maal in de Menora Mivtachim Arena in Tel Aviv. Traditiegetrouw start ieder jaar de wereldtour in Europa. De Noord Amerikaanse tour bestond in 2018 uit 11 concerten. Oktober 2018 werd Buenos Aires bezocht met 6 concerten in het Luna Park Stadium. In november werd Australië bezocht voor 5 concerten en werd het jaar afgesloten met een tour in Groot-Brittannië en Ierland met 11 concerten. Verder is inmiddels te stellen dat André een van de grootste toerende mannelijke soloartiesten ter wereld is geworden.

Binnen het pop-rock-metal segment waren er veel optredens te melden voor o.a. My Baby, Altin Gün, Jaya The Cat, DeWolff, Birth of Joy, Dawn Brothers, Within Temptation.

In totaal zijn 1319 artiesten onderzocht, daarvan waren 963 Nederlandse acts in 2018 op enige of grotere wijze actief buiten Nederland. In totaal waren Nederlandse artiesten, dj's in 82 landen over de wereld actief (zie bijlage 2 en 3).

N.B. het gaat in dit onderzoek om activiteiten buiten Nederland.

De waarde die de Nederlandse muziekexport toevoegt aan de Nederlandse economie bedraagt in 2018 naar schatting € 216 miljoen (tabel 1).

Ruim 73,4% hiervan komt voor rekening van de dancemuziek (optredens, opnamen), nl. bijna € 159 miljoen. In 2008 was het aandeel dancemuziek (optredens, opnamen) nog 35,4% en een geschatte waarde van € 17,8 miljoen. In 10 jaar tijd is er veel veranderd.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Dat is het resultaat van het onderzoek dat Perfect & More bv heeft uitgevoerd naar de exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek in 2018. Het gaat om jaarlijks onderzoek sinds 2004 in opdracht van Buma Cultuur.

Het bedrag van ruim € 216,5 miljoen verwijst naar de opbrengsten van de exploitatie van Nederlandse muziek (Nederlands copyright) in het buitenland na aftrek van gemaakte kosten maar inclusief salarissen, winst en belasting.

Rechten	2018	%
Buma	15.894.290	7,34%
Stemra	5.632.654	2,60%
Sena	7.988.797	3,69%
Subtotaal	29.515.741	13,63%
Opnamen	2018	
Dance labels	9.082.500	4,19%
Majors	1.219.000	0,56%
Indies	2.085.008	0,96%
Buit. signings	749.500	0,35%
Subtotaal	13.136.008	6,06%
Optredens	2018	
Dance/EDM	149.907.100	69,23%
Overig	23.985.136	11,08%
Subtotaal	173.892.236	80,31%
Totaal	216.543.985	100%
plus 7,53 % t.o.v. 2017		
bron: perfect & more bv		

*Tabel 1: Overzicht van de waarde in miljoenen € en % door de Nederlandse muziekexport in 2018
(bron: perfect & more bv)*

Van de Nederlandse muziekexport is 13,6 procent afkomstig uit auteursrecht en naburige rechten (€ 29,5 miljoen). 6 Procent komt uit de exploitatie van opnamen van Nederlandse artiesten in het buitenland (€ 13,1 miljoen) en 80,3 procent van optredens van Nederlandse artiesten over de grens (€ 173,9 miljoen).

Vergelijken we deze bedragen met het voorgaande jaar (tabel 15) dan zien we een groei op alle onderdelen.

Het aantal geregistreerde optredens loopt een fractie terug, het is en blijft sinds 2009 een substantieel groot onderdeel. Interessant is dat de 50 meest optredende artiesten wederom 28% is van het geheel uitmaken, de waarde blijft naar verhouding meer groeien.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

In tabel 2 is de ontwikkeling te zien van optredens van de afgelopen jaren evenals het (meestal) toenemend aantal registraties. De belangstelling voor met name (club) dj's vanuit Nederland blijft sterk groeien.

OPTREDENS	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
1319 registraties in 2018	14968										
1277 registraties in 2017		15480									
1226 registraties in 2016			15457								
1172 registraties in 2015				14689							
1140 registraties in 2014					15484						
1088 registraties in 2013						14010					
957 registraties in 2012							12444				
728 registraties in 2011								10842			
506 registraties in 2010									8395		
373 registraties in 2009										5533	
280 registraties in 2008											3079

*Tabel 2: Overzicht totaal aantal optredens 2008-2018 in vergelijking met de voorgaande jaren
(bron: perfect & more bv)*

In tabel 3 is de ontwikkeling te zien van de optredens van de bovenste 50 optredens uit het onderzoek, dus de meeste optredens van de afgelopen jaren.

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Alle optredens totaal	14.968	15.480	15.457	14.689	15.484	14.010	12.444	10.842	8.395	5.533
Top 50 optredens totaal	4.238	4.335	4.411	4.602	4.985	4.750	3.744	3.149	2.429	1.527
% van het totaal t.o.v. Top 50	28,31%	28,00%	28,53%	31,32%	32,19%	33,90%	30%	29,00%	28,90%	27,60%

*Tabel 3: Totaal optredens vergeleken met de top 50 meeste optredens
(bron: perfect & more bv)*

Bijzonderheden Buma Stemra 2018 buitenland gelden

Voor de goede orde, de Buma/Stemra buitenland cijfers wijken af van het gene in het B/S jaarverslag 2018 vermeld. T.b.v. dit exportonderzoek is (net als voorgaande jaren) een correctie op de cijfers toegepast i.v.m. buitenlandse B/S aangesloten. Daarnaast zijn, dit jaar voor het eerst, Online gelden Pan-Europese Licenties die direct door B/S met de internationale DSP's zijn afgesloten en geïncasseerd voor NL repertoire toegevoegd.

Met een totaal van € 21.526.944 is de 2018 incasso van Buma/Stemra uit het buitenland, voor alleen NL rechthebbenden, een stuk hoger uitgekomen ten opzichte van 2017 en 2016. De stijging t.o.v. 2017 betreft ruim 20%. Met name aan de Stemra kant is de stijging sterk met ruim + 55% t.o.v. 2017. E.e.a. door nabetalingen oude periodes en PEL (Pan-European direct licenses Online) voor downloads. Stijging wordt voor het grootste deel vanuit opbrengsten West & Zuid Europa gerealiseerd (+30%), gevolgd door USA/Canada (+12%) en Scandinavië/Baltics (+12%).

Succesvol v.w.b. buitenland exploitatie in 2018 was wederom repertoire van o.a. Afrojack, Giorgio Tuinfort, Martin Garrix, Tiësto en André Rieu. Ook scoorde vormgevingsmuziek (tunes, jingles en RTV-achtergrondmuziek) en muziek in commercials weer goed. De klassiekers André Rieu en Robbie van Leeuwen (Venus) handhaven zich en de 2014 release "Waves" (van Mr Probz) mag nu ook een

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

klassieker genoemd worden gezien de buitenland opbrengsten 2018. Daarnaast zorgden ook Radar Love (Golden Earring), 2U (Guetta/Giorgio Tuinfort/Bieber) en “X” van Nicky Jam & J Balvin (o.a. Rashid Badloe, Shareef Badloe en Giordana Ashruf) voor mooie resultaten.

Lees verder op pagina 23

N.B. Vergelijkingen met exportcijfers van andere landen die onderzoek doen naar de exportwaarde van populaire muziek is helaas niet mogelijk, omdat er andere methoden en definities worden gebruikt of omdat er in het geheel geen onderzoek naar wordt gedaan. Een vergelijking met andere kunstsectoren of andere exportindustrieën vallen buiten de scope van dit project.

In dit jaarlijkse onderzoek is gekozen voor het meten van de toegevoegde waarde die wordt gerealiseerd met de export van de muziek (rechten, opnamen en optredens). Hiermee wordt de exportwaarde van aan muziekexploitatie gerelateerde bedrijven niet meegerekend. In dit onderzoek gaat het om de direct gerelateerde zaken met betrekking tot de muziek (Nederlands copyright). Tijdens de uitvoering van de meting blijkt dat veel gegevens door partijen met moeite of maar deels worden verstrekt. De informatie van instanties als BUMA, Stemra en SENA zijn wel exact en betrouwbaar. De exportwaarde van opnamen en optredens is minder betrouwbaar. De diverse sociale media en platforms bieden de kans om elke artiest nauwlettend gade te slaan wat betreft de muzikale activiteiten.

Om een betrouwbaarheidsfactor te verkrijgen is een bijna dagelijkse waakzaamheid noodzakelijk. Mede ook door het inmiddels al vele jaren volgen van de data sinds 2004 en het opbouwen van relaties met partijen wordt de betrouwbaarheidsfactor jaarlijks nauwkeuriger. Dit alles leidt ertoe dat de genoemde waarden in dit rapport over 2018 van € 216,5 miljoen het karakter hebben van een goed gefundeerde schatting.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

1. OPDRACHT

1.1 Aanleiding

In 2006 verschijnt het TNO-rapport *Exportwaarde van Nederlandse populaire muziek* over 2004 (publicatie mei 2006 Rutten & Hoogendoorn). Dit onderzoek, i.o.v. Buma Cultuur, krijgt voor 2005 geen vervolg. In 2007 vragen toenmalig onderzoeker Paul Rutten en Buma Cultuur aan Perfect & More bv om het onderzoek te continueren. Perfect & More bv richt in 2007 haar onderzoek naar de exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek op 2006 maar doet er tegelijk al het mogelijke aan om alsnog 2005 in kaart te brengen. Vanaf 2008 wordt steeds het voorgaande jaar onderzocht. De verschijning van dit onderzoeksrapport over 2018 is tijdens Eurosonic-Noorderslag 2020.

1.2 De opdrachtgever

Buma Cultuur bestaat sinds 1962 en houdt zich bezig met de ondersteuning en promotie van de Nederlandse lichte muziek in binnen- en buitenland. Daartoe wordt ze met name in staat gesteld door de auteursrechtorganisatie BUMA die in Nederland verantwoordelijk is voor incasso en repartitie van openbare uitvoeringsrechten. Buma Cultuur voert in samenwerking met partners in binnen- en buitenland een groot aantal projecten uit die Nederlandse muziek ten goede komen.

Een belangrijke component van de promotieactiviteiten van Buma Cultuur is gericht op het buitenland. Een succesvolle promotie van Nederlandse lichte muziek in het buitenland komt ten goede aan Nederlandse auteurs, uitgevers, uitvoerende artiesten en producenten. De belangrijkste financier is auteursrechtenorganisatie BUMA.

BUMA is verantwoordelijk voor de incasso en verdeling van openbare uitvoeringsrechten in Nederland en zorgt, door haar contacten en contracten met buitenlandse zusterorganisaties, dat Nederlandse rechthebbenden de vergoedingen ontvangen van het gebruik van hun werken in het buitenland.

1.3 Opdrachtformulering en onderzoeksdoelen

Probleemstelling:

Om meer zicht te krijgen op de context en Ausgangssituatie van de buitenlandse promotieactiviteiten en op de resultaten er van en om haar beleid daarop te kunnen sturen, heeft Buma Cultuur behoefte aan betrouwbare informatie over de exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek die periodiek en continue wordt uitgevoerd. Daarom neemt ze in 2005 het initiatief tot onderzoek naar de exportwaarde van Nederlandse popmuziek (over 2004). Toen door TNO, die een basis legt voor een periodiek te herhalen meting. Het vervolgonderzoek in de jaren daarna doet Perfect & More bv. De uitgangspunten van Buma Cultuur zijn vooral muziekgecentreerd en zijn niet gericht op de spin-off effecten die vanuit de muziekeconomie gelden voor het bredere muziekindustriecluster en zelfs de rest van de economie.

Het onderzoek richt zich op alle vormen van exploitatie van de Nederlandse populaire muziek op de buitenlandse markt: rechten (auteursrechten en naburige rechten), opnamen en optredens.

Onderzoeksdoel:

Het in kaart brengen van de exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek over 2018.

Naast financiële waarde (economisch kapitaal) onderkent de Franse socioloog Pierre Bourdieu cultureel kapitaal en sociaal kapitaal waar hij later nog andere vormen van kapitaal aan toevoegt

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

zoals symbolisch en linguïstisch kapitaal. In dit onderzoek beperken we ons tot het economische kapitaal (Pels, 1992).

Centrale vraagstelling:

Wat is in financieel opzicht de waarde van de export van de Nederlandse populaire muziek over 2018?

Deelonderzoeksvragen:

1. Welke financiële waarde kan op het gebied van rechten worden vastgesteld?
2. Welke financiële waarde kan op het gebied van opnamen worden vastgesteld?
3. Welke financiële waarde kan op het gebied van optredens worden vastgesteld?

1.4 Afbakening:

In tijd: Elk jaar wordt onderzoek verricht naar het jaar er voor. In januari volgend op het onderzoeksjaar worden de resultaten bekendgemaakt in januari tijdens Eurosonic-Noorderslag.

In plaats: Er wordt gekeken naar de activiteiten door Nederlandse popartiesten over de gehele wereld. Deze wereldmarkt wordt geclusterd naar 5 *exportmarkten* te weten:

1. de Engelstalige markt (Verenigde Staten, Canada, Groot Brittannië, Ierland, Australië en Nieuw Zeeland),
2. de continentaal Europese markt,
3. de Latijns-Amerikaanse markt,
4. de Aziatische markt,
5. de Afrikaanse markt.

In bron (uitgangspunten):

Om de Nederlandse muziekexport in kaart te kunnen brengen, moeten allereerst criteria worden gesteld. Wat behoort tot Nederlands product als het om populaire muziek gaat?

Met betrekking tot de exportwaarde van muziek zijn verschillende definities gangbaar. De keuze voor een bepaalde definitie heeft te maken met het gekozen perspectief. Vanuit het perspectief van auteursrechtenorganisaties is vaak vooral van belang dat het gaat om Nederlands auteursrecht. Vanuit Nederlandse muzikanten beschouwd, staat voorop dat het gaat om Nederlandse uitvoerende artiesten of in bredere zin, muzikanten die in de Nederlandse muziekpraktijk zijn geworteld. Binnen de muziekindustrie spreekt men van lokaal repertoire in de betekenis van 'local signings'. Dat kunnen vanuit Nederlands perspectief ook buitenlandse artiesten zijn die in Nederland onder contract staan.

- De criteria voor het *Nederlandse populaire muziekproduct* zijn voor dit rapport als volgt uitgewerkt:
 1. muziek (composities en teksten) die het werk is van componisten en tekstdichters met de Nederlandse nationaliteit,
 2. muziek die wordt uitgevoerd door muzikanten met de Nederlandse nationaliteit of muzikanten die zijn geworteld in de Nederlandse muziekpraktijk, ongeacht de nationaliteit van de rechthebbenden op de uitgevoerde composities,
 3. Nederland als land van vestiging van de uitgever (publisher),
 4. Nederland als land van vestiging van de producent van de opname (land van signing).

Wanneer Nederlandse muzikanten muziek van eigen hand uitvoeren vallen de criteria onder 1 en 2 in de praktijk vaak samen. Dat is niet het geval wanneer Nederlandse muzikanten composities van buitenlandse auteurs uitvoeren en wanneer buitenlandse muzikanten Nederlandse composities vertolken.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

- Populaire muziek

Onder populaire muziek verstaat Buma lichte muziek.

In dit onderzoek merken we daarbij de muziekgenres als in tabel 4 weergegeven aan.

- Exportwaarde

De exportwaarde verwijst naar de financiële opbrengsten van de exploitatie van Nederlandse muziek in het buitenland na aftrek van gemaakte kosten maar inclusief salarissen, winst en belasting. Het onderzoek is onder andere gebaseerd op gegevens van rechtenorganisaties en informatie van belangrijke bedrijven uit de Nederlandse en buitenlandse muziekbranche.

Muziekstijlen populaire muziek						
pop/rock	dance	pop.klassiek	Levenslied/feest/schlagers	HaFaBra	various/jazz/crossover/world	RTV
algemeen populair	algemeen dance	alg pop klassiek	levenslied/volksmuziek	Harmonie	algemeen pop jazz	commercials
country	house	instrumentaal	feestmuziek	Fanfare	instrumentaal	tunes
ballad/chanson	trance	ballroom	schlagers	Brass	wereldmuziek	jingles
nederlandstalig	techno	opera			overige	
palingsound	hardcore					
NL dialect	hardstyle					
instrumentaal	electro					
algemeen rock	drum n bass					
blues						
hardrock						
metal						
punk						
gothic						
alternative						
instrumentaal						
urban						
R&B						
soul						
hiphop						
instrumentaal						
rap						
reggae						
latin						

Een track kan binnen een hoofdcategorie onder meerdere subs thuis horen.

Tabel 4: Genre-indeling populaire muziek¹

1.5 De opdrachtnemer

De eigen identiteit van de onderzoeker is nooit helemaal uit te schakelen en heeft dus invloed op het onderzoek. Om die reden geven we hier aan welke relevante bagage de onderzoeker in het licht van dit onderzoek meebrengt.

Perfect & More bv is opgericht in 2007 door Joke Fictoor en Sieb Kroeske. Het bedrijf is actief in de radio-, muziek (media)industrie. Verschillende werkzaamheden die de oprichters in voorgaande jaren op persoonlijke titel uitvoerden, vallen nu in de besloten vennootschap. Onderzoek is één van de divisies van Perfect & More bv. Sieb Kroeske voert dit onderzoek uit.

S.L. Kroeske (Sieb) is al jaren werkzaam in zowel de muziek- als radiobranche (Radio Veronica, Veronicablad, Stichting Nederlandse Top 40, Ariola Benelux/BMG, Stichting Mega Top 50, Mega Media, Zilveren Harpen jury, Hogeschool Inholland, Olon Awards jury, Conservatorium Haarlem). Samensteller van hitlijsten w.o. Nederlandstalige Top 20, Oranje Top 30. Sieb is onder andere:

- Docent radiomanagement, muziekmanagement en coach bij de hbo-opleiding Creative Business (v/h M.E.M.), hogeschool Inholland

¹ Hoofdcategorieën volgens indeling BUMA/Stemra + (cursief onder dance) aanvulling Perfect & More

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

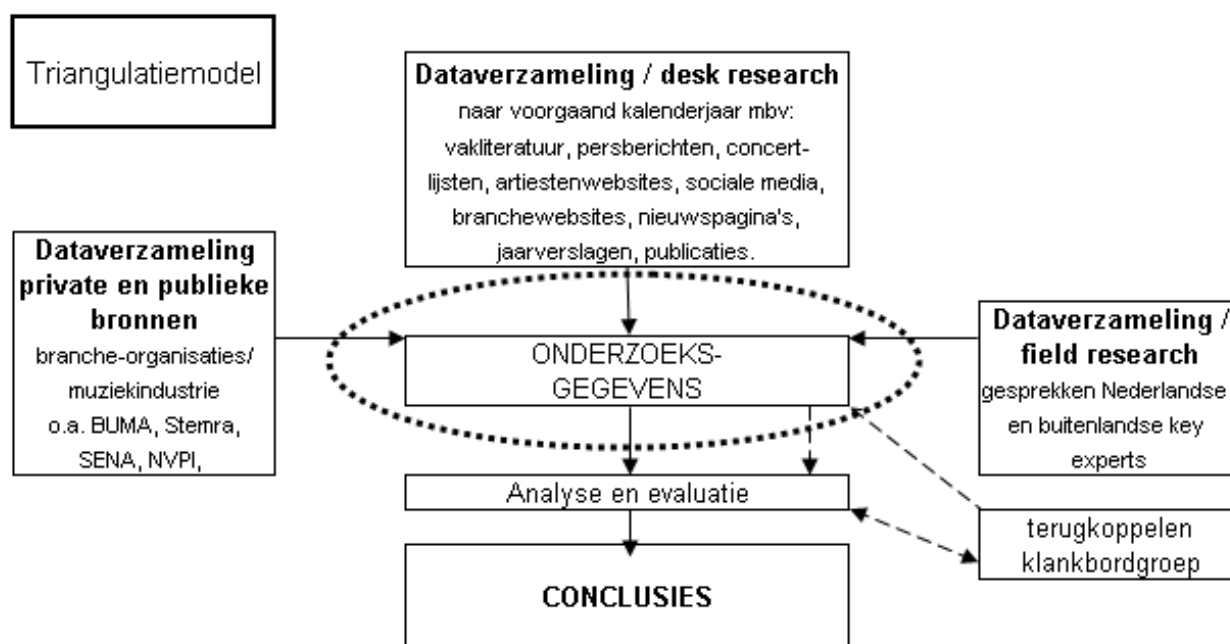
- Gastdocent bij diverse instellingen voor radio, muziek, data en hitlijsten,
- Marktonderzoeker in de radio- en muziek (media) branche bij Perfect & More.
- Initiatiefnemer, organisator Groene (Glazen) StudentenBus bij Inholland 2009 – 2015, Inholland Radio (2005-heden).
- Auteur van het eerste boek *Hitdossier* (1976) en auteur van de boeken *Basisboek Muziekmanagement* (2007) en *Radiomanagement* (2008).
- Docent Muziekmanagement, Conservatorium Haarlem, opleiding E-musician
- Initiatiefnemer platform NLhitarchief (2019).

1.6 Methodologie

Om inzicht te krijgen in de kennis die nodig is om de doelstelling te bereiken, moet de probleemsituatie worden geanalyseerd aan de hand van een conceptueel model. Dit model geeft:

- de grenzen van het onderzoeksmodel,
- de selectie van de variabelen,
- de relaties tussen deze segmenten.

In het conceptueel model laat de onderzoeker zien welke variabelen voor het onderzoek relevant zijn.

Tabel 5: conceptueel model

Validiteit

Voor de controleerbaarheid van het onderzoek is gebruik gemaakt van datatriangulatie en member checks:

- Data triangulatie:
Er worden meerdere databronnen gebruikt:
 1. Desk research
 2. Overleg met experts
 3. Private en publieke bronnen:
* *Statistieken bij branche- en koepelorganisaties*
Door verschillende brancheorganisaties worden statistieken verzameld die een licht kunnen

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

werpen op de vraag die in het beoogde onderzoek centraal staat. Daarbij gaat het voornamelijk om de NVPI (de brancheorganisatie van de Nederlandse entertainmentsector), BUMA/Stemra (de Nederlandse organisaties verantwoordelijk voor incasso en repartitie auteursrechten met betrekking tot openbare uitvoering en mechanische reproductie voor haar aangesloten in Nederland en internationaal) en SENA (de Nederlandse organisatie verantwoordelijk voor incasso voor naburige rechten voor wat betreft de openbare uitvoering voor haar aangesloten in Nederland en internationaal).

** Gegevens van representatieve bedrijven in de sector*

Een andere mogelijkheid die in dit onderzoek wordt gebruikt, is gegevensverzameling direct bij de bron, de bedrijven en instellingen die de rechten bezitten op de muziek die internationaal wordt geëxploiteerd en die daarmee een direct zicht hebben op de gerealiseerde revenuen. Met behulp van deze triangulatie kan worden geverifieerd of de onderzoeksgegevens op correcte wijze zijn vastgesteld. Het moet leiden tot convergentie, de conclusies moeten in dezelfde richting wijzen.

- Member checks

De interpretaties en onderzoeksbevindingen worden besproken met deskundigen; vertegenwoordigers van het werkveld. Deze klankbordgroep komt niet voltallig bij elkaar, maar dient de onderzoekers op verzoek van advies. Het profiel van deze groep is als volgt:

- Vertegenwoordiging van BUMA, Stemra en SENA;
- Vertegenwoordiging van muziekproducenten van opnames en geluidsdragers, (majors en independents);
- Vertegenwoordiging van auteurs en muzikuitgevers;
- Vertegenwoordiging van uitvoerend muzikanten.

2. ONDERZOEK

2.1 Exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek

In onderzoeken naar het economische belang van de Nederlandse populaire muziek gaat de aandacht veelal uit naar de economische betekenis van de exploitatie op de nationale markt. Een goede 'performance' op de thuismarkt is immers van groot belang voor componisten en uitvoerend muzikanten, uitgevers van muziek en producenten en exploitanten van opnamen en de muziek-labels. Echter ook een succesvolle exploitatie in het buitenland is van groot belang voor de opbouw van een gezonde, op continuïteit gestoelde muziekindustrie. Muziek die louter op de nationale markt kan worden verkocht, krijgt te maken met een exploitatieplafond. Om voldoende inkomsten te genereren voor een gezonde winstpositie en om de noodzakelijke budgetten voor nieuwe producties vrij te kunnen maken, is het voor de muziekindustrie (majors, independents) een steeds grotere noodzaak om ook in het buitenland succes te boeken.

De meest exacte cijfers hebben betrekking op rechten en royalties. Die cijfers staan vrijwel gelijk aan de gerealiseerde waarde, er hoeven nauwelijks tot geen kosten op in mindering te worden gebracht. De cijfers over de exploitatieopbrengsten van opnamen en optredens in het buitenland zijn een gefundeerde schatting. De waarde die in dit onderzoek voor die onderdelen is bepaald, is gebaseerd op een groot doch niet compleet aantal informatiebronnen. Echter op basis van de ervaring van het onderzoek sinds 2004 plus het netwerk van de onderzoekers worden veel exacte data verkregen. Uit overleg met verschillende partijen blijkt wel dat men bereid is om mee te werken, de tijdfactor (het op tijd aanleveren van data), en het vertrouwen spelen hierbij een rol. We zijn daarom blij dat veel partijen bereid zijn om informatie af te staan, waardoor we gedetailleerde resultaten kunnen vastleggen.

De waarde van de popmuziekexport in dit onderzoek is gebaseerd op de gerealiseerde waarde van auteursrechten (openbaarmaking/uitvoeringsrechten en verveelvoudiging/mechanische rechten), naburige rechten (openbaarmaking en verveelvoudiging), artiesten royalties, producenten royalties, geluidsdragers (fysiek/digitaal), opnamen en optredens buiten Nederland.

Het belang van export en exploitatie

Om voldoende inkomsten te genereren voor een gezonde winstpositie en om de noodzakelijke budgetten voor nieuwe producties vrij te kunnen maken, is het voor de muziekindustrie van groot belang om ook in het buitenland succes te boeken. Het opbouwen van succes in het buitenland is voor een Nederlandse artiest, groep van steeds meer belang om te overleven. Omdat binnen de muziekindustrie de kansen minder groot zijn geworden vanwege het teruglopende volume van de muziekmarkt door fysieke verkopen en de minder grote inkomsten uit het digitale domein en streaming. Hiermee zijn inkomsten uit optredens steeds belangrijker geworden. Wanneer een Nederlandse artiest in eigen land succesvol is, wordt de grondslag voor exploitatie in het buitenland groter. Dat is echter geen wet van Meden en Perzen. Zeker binnen de dancewereld kan een Nederlandse dj zelfs makkelijker iets in het buitenland opbouwen dan in eigen land. Veel dj's zitten in Verenigde Staten met het probleem van copyrights en betalingen, dus hebben ze vaak een van tevoren gecleard muziekprogramma.

Voorafgaand aan een succesvolle exploitatie in het buitenland is promotie noodzakelijk. Vooral jonge (onervaren) artiesten en groepen met nog onvoldoende brede basis (steun), hebben support nodig buiten de vaste waarde in eigen land. Door de social media verdwijnen de aloude (fysieke) grenzen en kan op basis van een goed plan veel meer waarde binnen de social media worden opgebouwd als

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

onderdeel van het exploitatiemodel. Ook het uitbrengen van frequente releases via streaming (w.o. Spotify) zorgt voor extra promotionele support en aandacht.

Inkomstenbronnen

De verkoop van singles, albums en dvd's (fysiek en digitaal) in het buitenland levert de artiest/groep artiesten royalties op. Daarnaast ontvangen de auteurs van de composities, die op de verkochte geluidsdragers zijn opgenomen, inkomsten op basis van hun auteursrecht. Wanneer de opnamen op de buitenlandse radio of televisie te horen of te zien zijn of via internet worden gestreamd, ontvangen ze eveneens vergoedingen. De verkoop van geluidsdragers, downloads in het buitenland zorgt voor een inkomstenstroom naar Nederland.

De inkomsten uit live optredens bestaan uit gages en rechten op composities die live worden vertolkt tijdens de buitenlandse optredens. Ook kunnen inkomsten worden verkregen uit de verkoop van merchandise en verkoop van ander fysiek product tijdens optredens.

Inkomstenbronnen uit het gebruik van muziek bij radio-tv-tunes, vormgevingsmuziek, en reclames vormen een steeds interessanter element.

Exportmogelijkheden

Op verschillende manieren kan een basis voor succes in het buitenland worden gelegd. Voor de popartiest/groep is optreden in zalen vaak een eerste vereiste. Het deelnemen aan sociale netwerken en platforms, zoals YouTube, Spotify, Instagram, Facebook, Twitter, Snapchat, LinkedIn, SoundCloud, Beatport, Google+, Deezer, MySpace, Last FM, etc. en soms ook het live streamen zorgt ervoor dat de artiest internationaal fans direct kan bereiken. In eerste instantie zijn de optredens (cultureel kapitaal) een enorme investering, met als doel 'werken aan bekendheid' (sociaal kapitaal), voordat er maar enigszins sprake kan zijn van terugverdienen (economisch kapitaal).

Voor de (club-)DJ is het van steeds groter belang om samenwerkingen aan te gaan die de dj zowel als de producer, (re)mixer, songwriter én artiest neerzetten. De DJ manifesteert zich via de diverse media, w.o. het (laten) uitzenden van podcasts die vaak wereldwijd worden beluisterd door een miljoenen publiek. Hierdoor wordt het netwerk veel groter en de kans op succes aanzienlijk uitgebreid en met als gevolg extra optredens, extra opdrachten voor (re)mixen etc. De Nederlandse dance staat al vele jaren in hoog aanzien. De slimme aanpak om door de vlagdragers van de dance-scene nieuwe talenten een kans te geven, zorgt voor een uitstekende basis van meer succes voor zowel zichzelf als voor de talenten en heeft voor de kartrekkers dan ook weer een (eigen) zakelijk belang. Onder vlagdragers verstaan we zowel dj's, hun bedrijven, organisaties zoals Buma Cultuur (Amsterdam Dance Event, Eurosonic Noorderslag, Dutch Impact etc) en andere bedrijven o.a. actief in de dance scene w.o. Beatport, Soundcloud.

Wanneer een artiest de buitenlandse markt wil betreden, dient hij zich te onderscheiden van de al aanwezige 'concurrentie'. Meestal is via de lokale media wel enige vorm van aandacht te krijgen, maar hierbij speelt de eventueel lokale concurrentie een rol.

Net als in andere creatieve industrieën is niets zeker en dient er rekening te worden gehouden met het feit dat succes beperkt en onvoorspelbaar is. En is het onderscheidend vermogen des te belangrijker.

De exportmogelijkheden van de Nederlandse populaire muziek zijn minder groot dan van grotere economieën zoals de Verenigde Staten en Groot Brittannië. Het succes van de Nederlandse dance-scene geeft aan dat er toch veel mogelijkheden zijn, mits onderscheidend.

Bij optredens in het buitenland moet niet uit het oog worden verloren dat het in sommige situaties niet gaat om het aanboren van een nieuwe markt, maar om het entertainen van Nederlanders die in het buitenland zijn. Bijvoorbeeld militairen, Nederlanders die voor langere tijd werken in het buitenland en andere expats en vakantiegasten op populaire vakantieplaatsen zoals Ibiza, Mallorca, Kreta, Cyprus, Sunny Beach, Albufeira, Novalja, Costa Brava, Sziget, Izmir, Bodrum. Deze optredens

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

zijn wel meegenomen in dit onderzoek, maar zijn qua sociaal en cultureel kapitaal niet van even grote betekenis voor de exportwaarde als optredens voor buitenlands publiek.

Ook het opbouwen van een goed sociaal netwerk werpt zijn vruchten af. Social media en platforms zijn grenzeloos en de fans kunnen overal zitten. De term ‘internationaal’ is dus steeds verder aan het vervagen, mede natuurlijk door de social media. De toegevoegde waarde van een platform als Spotify toont aan dat dit een belangrijk verdienmodel kan zijn. Optredens zijn een belangrijk bindmiddel tussen social media en het directe contact met de fan/liefhebber.

2.1.1 De meeste optredens

De in tabel 6 gepubliceerde Top 50 is gebaseerd op een lijst van 1319 optredende Nederlandse acts in het buitenland over 2018. Bij de hoogste 50 meest optredende acts dan zijn er 6 geen dance (in 2017: 10. Niet dance/house gelieerd in de Top 50 zijn Vengaboys, André Rieu, Busquitos, My Baby, Altin Gün, Jaya The Cat.

De Top 50 vertegenwoordigt 28% van het totaal aantal optredens in 2018 (zie tabel 3).

Qua dance:

- Afrojack op #1
- Don Diablo, Armin van Buuren, Quintino zijn terug in de Top 10 met meeste optredens.

Qua pop/populair/rock:

- Vengaboys
- André Rieu
- My Baby
- Busquitos
- Vengaboys
- Altin Gün
- Jaya The Cat

N.B.: dat een act/artiest hoog in deze lijst staat, betekent dat deze veel optredens had, maar niet dat deze het meeste geld heeft verdiend. De investering en kosten van een (pop)rock act is vele malen meer dan die van een dance-dj.

n.n.b. Een regelmatig terugkerende opmerking van artiesten uit de lijst is dat er meer optredens zijn dan in de lijst staat. Let wel, het gaat hier om optredens buiten Nederland.

De hardstyle en hardcore muziek is een stabiele factor binnen de Exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek met o.a. Yellow Claw, Angerfist, Brennan Heart, Headhunterz, Sub Zero Project, Ran-D, Showtek, Dr. Peacock, Frontliner, Wildstylez, Atmozfears. Jaarlijks zijn er vaste populaire events in o.a. Duitsland, België, Frankrijk, Zwitserland, Oostenrijk en Spanje waar veel Nederlandse hardcore- en hardstyle-artiesten optreden.

Elders in de wereld blijft het aantal hardstyle en hardcore events beperkt. Mogelijkheden zijn er o.a. in Chili (I Am Hardstyle), Australië (Shadows of Wonderland, Defqon.1, Midnight maffia), China (div. hardstyle events), VS (Wasteland, Escape), Kroatië (Hard Island), Ibiza (Hard Island), Mexico (Wasteland).

(zie bijlage 6, 8)

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Overzicht van de meest optredende Nederlandse artiesten in het buitenland							
2018	2017	2016	artiest	2018	2017	2016	genre
1	7	16	AFROJACK	135	115	89	house-edm
2	1	4	TIESTO	126	135	133	house-edm
3	14	9	DON DIABLO	118	96	112	house-edm
4	4	14	MARTIN GARRIX	111	123	95	house-edm
5	23	opn	AMBUSH MC	108	84	40	house-edm
6	29	42	ARMIN VAN BUUREN	108	79	70	house, trance
7	2	1	YELLOW CLAW	106	130	151	hardstyle, trap, d&b
8	11	11	QUINTINO	105	102	110	house-edm
9	6	3	R3HAB	104	115	134	house-edm
10	3	7	OLIVER HELDENS	101	124	113	house-edm
11	22	20	SUNNERY JAMES & RYAN MARCIANO	99	84	86	house-edm
12	8	2	SAM FELDT	98	110	138	house-edm
13	9	5	BASSJACKERS	97	103	121	house-edm
14	10	8	W&W	92	102	112	house-edm
15	12	13	LAIDBACK LUKE	89	101	103	house-edm
16	49	nw	UNDERS	86	66	42	deephhouse, tech
17	19	10	CHUCKIE	85	87	111	house-edm
18	17	24	JORIS VOORN	84	90	83	house-edm
19	24	26	DETROIT SWINDLE	84	83	80	house, techno
20	25	opn	FRANKY RIZARDO	82	83	63	house-edm
21	33	34	YOUNG MARCO	82	76	75	house, techno
22	opn	18	VENGABOYS	82	64	88	pop, 90's
23	32	25	FERRY CORSTEN	81	77	81	house-edm
24	nw		JEBROER	79	60	48	hiphop
25	46	nw	MOKSI	78	67	62	house, bass
26	45	nw	MC D.MC	78	67	62	house-edm
27	nw		GERD	77	20	14	house-edm
28	20	15	FEDDE LE GRAND	76	85	92	house-edm
29	26	48	ANDRE RIEU	76	82	66	populair klassiek
30	27	33	ANGERFIST	76	81	75	hardcore
31	40	23	ANOTHER NICE MESS/DJ MARCELLE	73	69	84	house, techno
32	42	19	BUSQUITO'S	73	68	88	pop, jazz, swing
33	18	43	BRENNAN HEART	72	90	70	hardcore, hardstyle
34	50	opn	UMMET OZCAN	72	65	61	house, trance
35	36	opn	JAY HARDWAY	68	72	64	house-edm
36	16	31	NICKY ROMERO	66	93	75	house-edm
37	nw		SAN PROPER	66	64		house-edm
38	28	opn	MY BABY	66	81	41	pop, blues-indie funk
39	nw		KAJAN CHOW - DJ SATURN	66	47	29	house-edm
40	nw		ALTIN GÜN	66			pop, psych folk
41	opn		JAYA THE CAT	65	61	45	pop, ska, reggae
42	13	6	HARDWELL	64	97	116	house-edm
43	38	38	JOB JOBSE	64	70	73	house, electro
44	nw		SATORI	63	64	62	house, deephouse
45	opn		CHOCOLATE PUMA	63	53	58	house-edm
46	34	44	DANNIC	62	74	69	house-edm
47	opn		CESQEAUX	62	65	51	house-edm
48	nw		ANTAL	62	58	45	house, techno
49	nw		HIM	62	45	26	house-edm
50	37	nw	SAN HOLO	60	72	54	house-edm

Tabel 6: Top 50 overzicht van meest optredende Nederlandse artiesten in het buitenland.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

2.1.2 DJ Mag Top 100

Jaarlijks is de verkiezing van de belangrijkste (dance)dj een terugkerend fenomeen en een graadmeter van de populariteit van dj's (zie bijlage voor de gehele lijst). Voor veel dj's is een hoge notering in de *DJ Mag Top 100* een goede businessgarantie, dat wil zeggen: meer optredens overal in de wereld en een betere gage. Nederlandse dj's spelen in deze categorie een toonaangevende rol. Al vele jaren staan zij hoog of het allerhoogst genoteerd.

In de Top 10 van de DJ Mag Top 100 van 2018 staan maar liefst 7 Nederlandse dj's.

In totaal staan er in 2018 27 Nederlandse dj's in *DJ Mag Top 100*.

DJ MAG TOP 100 - 2018 NL DJ'S				
2018	2017	2016	2015	
positie				
1	1	1	3	Martin Garrix
3	4	3	2	Hardwell
4	3	4	4	Armin van Buuren
6	5	5	5	Tiesto
7	11	15	30	Don Diablo
8	8	10	8	Afrojack
9	13	8	12	Oliver Heldens
12	18	21	21	R3hab
14	14	13	14	W&W
22	39	50	35	Fedde Le Grand
23	38	19	36	Ummet Ozcan
25	30	32	80	Quintino
28	33	36	48	Headhunterz
29	40	46	38	Angerfist
30	35	34	39	Bassjackers
37	36	43	19	Blasterjaxx
43	50	29	18	Nicky Romero
47	57	48	76	Yellow Claw
52	20	17	15	Dash Berlin/Jeffrey Sutorius
64	68	89	nw	Jay Hardway
66	60	nw	x	Mike Williams
69	44	68	72	Radical Redemption
70	59	59	53	Brennan Heart
75	90	99	85	Ferry Corsten
85	re	x	x	Wildstylez
88	re	49	91	MaRlo
92	64	nw	x	Lucas & Steve

Tabel 7: DJ Mag Top 100 2018 met de Nederlandse dj's in de Top 100²

² Bron: djmag.com 2018

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

2.1.3 Nederlandse populair klassieke export

De populaire klassieke muziek, een genre waar Nederland in het buitenland om bekend staat, wordt al jaren vertegenwoordigd door **André Rieu** en zijn **Johann Strauss Orchestra**.

Met populair-klassiek staat André Rieu blijvend hoog genoteerd. Na zijn wereldtournee in 2017 in Europa (44 shows), Groot-Brittannië, Ierland en Zuid Amerika, met drie maal in het Auditorio Nacional (cap. 10.000 seats) in Mexico City, start 2018 traditiegetrouw in Europa met 20 optredens in januari en februari.

Maart 2018 wordt Mexico opnieuw aangedaan, ditmaal is het aantal optredens in Mexico City verdubbeld. April 2018 staat hij drie maal in de Menora Mivtachim Arena in Tel Aviv (cap. 10.000 seats), de Noord Amerikaanse tour in september bestaat uit 11 concerten (samen ruim 160.000 seats). Oktober 2018 wordt Buenos Aires bezocht met 6 concerten in het Luna Park Stadium (cap. 9.200 seats). In november 2018 treedt hij in Australië op voor 5 concerten (cap. ruim 50.000). 2018 wordt afgesloten met een tour in Groot-Brittannië en Ierland, met 11 concerten (ruim 140.000 seats).

Verder is inmiddels te stellen dat André één van de grootste toerende mannelijke soloartiesten ter wereld is geworden.

2.1.4 De Nederlandse pop rock punk metal export

De Nederlandse (hard)rock-punk-metalbands manifesteren zich buiten de Nederlandse grenzen over het algemeen in de relatief kleine club scene.

Binnen het pop-rock-metal segment waren er (veel) optredens voor o.a. Within Temptation, Vengaboys, JeBroer, Busquito's, My Baby, Altin Gün, Jaya The Cat, DeWolff, Birth of Joy, Dawn Brothers, Saskia Laroo, Caro Emerald, Tim van Tol.

Op 23 december 2018 twittert manager Martijn Swier van Within Temptation: Within Temptation's last show of their European Resist 2018 tour. 37 shows, 18 countries and over 125.000 tickets sold! On to 2019! (zie bijlage 3).

Het succes van The Vengaboys in de jaren '90 met toen als duo Danski & Delmundo, is uitgegroeid tot een langdurige succesformule met jaarlijks nog steeds veel succesvolle optredens over de hele wereld. In 2018 waren dat meer dan 80 optreden over de hele wereld.

De Nederlandse hiphop doet het ook goed in het Vlaamse deel van België, vandaar dat o.a. JeBroer er in 2018 veelvuldig optrad.

Busquito's treden veel op in Duitsland, Groot-Brittannië en Ierland ook in 2018.

My Baby trad op in Groot-Brittannië (19 shows), Duitsland, Zwitserland, en uiteraard Nieuw Zeeland.

In 2017 signaleerden we de Nederlands-Turkse band Altin Gün voor het eerst. In 2018 nam het aantal optredens van de band fors toe, met veel optredens in Frankrijk, en verder Duitsland, Zwitserland.

Jaya the Cat is al vele jaren actief met optredens buiten de Nederlandse grens, de band komt oorspronkelijk uit Boston, USA, maar is al jaren werkzaam vanuit Nederland. In 2018 vonden de meeste optredens plaats in Duitsland en Groot-Brittannië.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Rockband DeWolff toerde in 2018 door heel Europa, van Portugal, Spanje, tot in Scandinavië en de Baltische staten. Verder stond de band ook op diverse Europese festivals.

Per 1 januari 2019 stopte Birth of Joy met optredens. In 2018 werd er nog flink opgetreden in Europa, met vooral optredens in Duitsland, Frankrijk.

De Rotterdamse rockband Dawn Brothers toerde in 2018 uitgebreid vooral in Duitsland, Groot Brittannië, incl. enkele optredens in Zuid Afrika.

Al jaren is Saskia Laroo een vaste waarde met optredens vooral in de VS. In 2018 was dat buiten de VS ook o.a. in Vietnam.

Caro Emerald trad in het voorjaar van 2018 op in Oost Europa, Duitsland. Maar haar grootste waarde ligt in Groot Brittannië. Zo trad ze op in de Londense O2 Arena ter gelegenheid van de 85ste verjaardag van Quincy Jones, en registreerde ze op 10 oktober 2018 haar 100ste UK show in de Londense 'The Jazz café', als onderdeel van haar Engelse najaars theater toer.

Tim van Tol toerde in 2018 vooral door Duitsland, inclusief enkele festivals.

2.2 Marktwerving:

Sinds vijf jaar publiceren we een overzicht van de locaties waar Nederlandse pop/rockartiesten regelmatig terugkeren.

Kijken we naar markten waar Nederlandse pop-rock artiesten, groepen regelmatig terugkeren voor optredens (buiten de dance), dan zijn een aantal landen en locaties in kaart te brengen. In tabel 8 is te zien welke zalen dat zijn. Enkele festival-locaties zijn apart vermeld.

De meest bezochte locaties over de grens zijn opnieuw **Ancienne Belgique**, Brussel en **Backstage**, München.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

POP-ROCK LOCATIES 2018

stad	locatie	land
------	---------	------

Brussel	Ancienne Belgique	BE
München	Backstage	DE

Vienna	Flex	AT
Vienna	Arena	AT
Vienna	Chelsea	AT
Gent	De vooruit	BE
Antwerpen	De roma	BE
Leuven	Het depot	BE
Vosselaar	Biebob	BE
Prague	Futurum Music bar	CZ
Nürnberg	Club Stereo	DE
Hamburg	Knust	DE
Berlin	Musik & frieden	DE
Aschaffenburg	Colos-saal	DE
Beverungen	Orange blossom special	DE
Darmstadt	Stadtkirche	DE
Essen	Turock	DE
Hamburg	Hafenklang	DE
Hamburg	Molotov	DE
Hannover	Lux	DE
Wiesbaden	Schlachthof	DE
Aachen	Musikbunker	DE
Berlin	privat club	DE
Dortmund	FZW	DE
Düsseldorf	Stone im Ratinger Hof	DE
Erfurt	Club from Hell	DE
Frankfurt am Main	Nachtleben	DE
Frankfurt	Zoom club	DE
Hamburg	Logo	DE
Hamburg	Markthalle	DE
Hamburg	Nachtspeicher	DE
Köln	Gebäude 9	DE
Köln	Mtc	DE

FESTIVALS 2018

stad	locatie	land
------	---------	------

Wacken	Wacken Open Air	DE
Budapest	Sziget Festival	HU
Hamburg	Reeperbahn festival	DE
Brighton	The great escape	GB

vervolg pop-rock locaties 2018

München	Ampere	DE
Stuttgart	Goldmarks	DE
Weinheim	Cafe central	DE
Paris	Maroquinerie	FR
Colmar	Le grillen	FR
Paris	Petit bain	FR
Rennes	Jardin moderne	FR
Liverpool	Camp and furnace	GB
Newcastle	Think tank underground	GB
Aberdeen	The assembly	GB
Brighton	The prince Albert	GB
Cardiff	The big top	GB
Glasgow	The garage	GB
London	The dome	GB
London	The jazz cafe	GB
London	The lexington	GB
Newcastle	Boiler shop	GB
Budapest	A38 ship	HU
Colle di Val d'Elsa	Bottega Roots	IT
Reggio Emilia (IT)	C.S. Catomes Tôt	IT
Krakow	Klub Alchemia	PL
Warsaw	Klub Hydrozagadka	PL

Tabel 8: overzicht pop locaties 2018 NL artiesten

Bron: <https://www.abconcerts.be/nl/>

Bron: <http://www.backstage.info/>

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

2.2.1 Marktwerving: criteria Nederlandse muziek en muziekexportmarkt

Wanneer we de Top 50 meest optredende acts (28% van het totaal) uitsplitsen naar de criteria Nederlandse muziek (tabel 9) en muziekexportmarkt (tabel 10) krijg je de volgende twee tabellen te zien:

- **Nederlandse nationaliteit van de componist/tekstdichter:**
Afrojack, Tiësto, Don Diablo, Martin Garrix, Armin van Buuren, Yellow Claw, Quintino, R3Hab, Oliver Heldens, Sunnery James & Ryan Marciano, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Laidback Luke, Unders, Chuckie, Joris Voorn, Detroit Swingle, Franky Rizardo, Young Marco, Ferry Corsten, JeBroer, Moksi, Gerd, Fedde LeGrand, Angerfist, Busquito's, Brennan Heart, Ummet Ozcan, Jay Hardway, Nicky Romero, San Proper, My Baby, Altin Gün, Jaya the Cat, Hardwell, Job Jobse, Satori, Chocolate Puma, Dannic, Cesqueaux, Antal, The Him, San Holo.
- **Nederlandse nationaliteit van de uitvoerende:**
Afrojack, Tiësto, Don Diablo, Martin Garrix, Ambush MC, Armin van Buuren, Yellow Claw, Quintino, R3Hab, Oliver Heldens, Sunnery James & Ryan Marciano, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Laidback luke, Unders, Chuckie, Joris Voorn, Detroit Swingle, Franky Rizardo, Young Marco, Vengaboys, Ferry Corsten, JeBroer, Moksi, MC D.MC, Gerd, Fedde LeGrand, André Rieu, Angerfist, DJ Marcelle, Busquito's, Brennan Heart, Ummet Ozcan, Jay Hardway, Nicky Romero, San Proper, My Baby, Altin Gün, Hardwell, Job Jobse, Satori, Chocolate Puma, Dannic, Cesqueaux, Antal, The Him, San Holo.
- **Nederland als land van vestiging van de uitgever (publisher):**
Afrojack, Tiësto, Don Diablo, Martin Garrix, Armin van Buuren, Yellow Claw, Quintino, R3Hab, Oliver Heldens, Sunnery James & Ryan Marciano, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Laidback luke, Unders, Chuckie, Joris Voorn, Detroit Swingle, Franky Rizardo, Young Marco, Vengaboys, Ferry Corsten, JeBroer, Moksi, Gerd, Fedde LeGrand, André Rieu, Angerfist, DJ Marcelle, Busquito's, Brennan Heart, Ummet Ozcan, Jay Hardway, Nicky Romero, San Proper, My Baby, Altin Gün, Hardwell, Job Jobse, Satori, Chocolate Puma, Dannic, Cesqueaux, Antal, The Him, San Holo.
- **Nederland als land van vestiging van de producent van de opname (land van *signing*):**
Afrojack, Tiësto, Don Diablo, Martin Garrix, Armin van Buuren, Yellow Claw, Quintino, R3Hab, Oliver Heldens, Sunnery James & Ryan Marciano, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Laidback luke, Unders, Chuckie, Joris Voorn, Detroit Swingle, Franky Rizardo, Young Marco, Vengaboys, Ferry Corsten, JeBroer, Moksi, Gerd, Fedde LeGrand, André Rieu, Angerfist, DJ Marcelle, Busquito's, Brennan Heart, Ummet Ozcan, Jay Hardway, Nicky Romero, San Proper, My Baby, Altin Gün, Hardwell, Job Jobse, Satori, Chocolate Puma, Dannic, Cesqueaux, Antal, The Him, San Holo.

*Tabel 9: Top 50 acts 2018 uitgesplitst naar de criteria voor de Nederlandse populaire muziekproduct.
(bron: perfect & more bv)*

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

- **Engelstalige markt** (Anglo-Amerikaanse markt = Verenigde Staten, Canada, Groot Brittannië, Ierland, Australië, Nieuw Zeeland):
Afrojack, Tiësto, Don Diablo, Martin Garrix, Ambush MC, Armin van Buuren, Yellow Claw, Quintino, R3Hab, Oliver Heldens, Sunnery James & Ryan Marciano, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Laidback luke, Unders, Chuckie, Joris Voorn, Detroit Swingle, Franky Rizardo, Young Marco, Vengaboys, Ferry Corsten, Moksi, MC D.MC, Gerd, Fedde LeGrand, André Rieu, Angerfist, Busquito's, Brennan Heart, Ummet Ozcan, Jay Hardway, Nicky Romero, San Proper, My Baby, Altin Gün, Hardwell, Job Jobse, Satori, Chocolate Puma, Dannic, Cesqueaux, Antal, The Him, San Holo.
- **Continentale Europese markt:**
Afrojack, Tiësto, Don Diablo, Martin Garrix, Ambush MC, Armin van Buuren, Yellow Claw, Quintino, R3Hab, Oliver Heldens, Sunnery James & Ryan Marciano, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Laidback luke, Unders, Chuckie, Joris Voorn, Detroit Swingle, Franky Rizardo, Young Marco, Vengaboys, Ferry Corsten, JeBroer, Moksi, MC D.MC, Gerd, Fedde LeGrand, André Rieu, Angerfist, DJ Marcelle, Busquito's, Brennan Heart, Ummet Ozcan, Jay Hardway, Nicky Romero, San Proper, My Baby, Altin Gün, Hardwell, Job Jobse, Satori, Chocolate Puma, Dannic, Cesqueaux, Antal, The Him, San Holo.
- **Latijns-Amerikaanse markt:**
Afrojack, Don Diablo, Martin Garrix, Ambush MC, Armin van Buuren, Yellow Claw, Oliver Heldens, Sunnery James & Ryan Marciano, Sam Feldt, Bassjackers, Chuckie, Joris Voorn, Detroit Swingle, Young Marco, Franky Rizardo, Ferry Corsten, Fedde LeGrand, André Rieu, Nicky Romero, Hardwell, Job Jobse, Satori, Cesqueaux, Antal, The Him
- **De Aziatische markt:**
Afrojack, Tiësto, Don Diablo, Martin Garrix, Ambush MC, Armin van Buuren, Yellow Claw, Quintino, R3Hab, Oliver Heldens, Sunnery James & Ryan Marciano, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Laidback luke, Unders, Chuckie, Detroit Swingle, Franky Rizardo, Young Marco, Ferry Corsten, Moksi, MC D.MC, Gerd, Fedde LeGrand, André Rieu, Angerfist, Brennan Heart, Ummet Ozcan, Jay Hardway, Nicky Romero, San Proper, My Baby, Hardwell, Chocolate Puma, Dannic, Cesqueaux, Antal, The Him, San Holo.
- **De Afrikaanse markt:**
Afrojack, Ambush MC, Armin van Buuren, Sam Feldt, Unders, Franky Rizardo, DJ Marcelle, Hardwell, Job Jobse, Antal.

*Tabel 10: Top 50 acts 2018 uitgesplitst naar muziekexportmarkt
(bron: perfect & more bv)*

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

2.3 BUMA/Stemra*

Bijzonderheden BumaStemra 2018 buitenland gelden

Voor de goede orde, de Buma/Stemra buitenland cijfers wijken af van het gene in het B/S jaarverslag 2018 vermeld. T.b.v. dit exportonderzoek is (net als voorgaande jaren) een correctie op de cijfers toegepast i.v.m. buitenlandse B/S aangeslotenen. Daarnaast zijn, dit jaar voor het eerst, Online gelden Pan-Europese Licenties die direct door B/S met de internationale DSP's zijn afgesloten en geïncasseerd voor NL repertoire toegevoegd.

Met een totaal van € 21.526.944 is de 2018 incasso van Buma/Stemra uit het buitenland, voor alleen NL rechthebbenden, een stuk hoger uitgekomen ten opzichte van 2017 en 2016. De stijging t.o.v. 2017 betreft ruim 20%. Met name aan de Stemra kant is de stijging sterk met ruim + 55% t.o.v. 2017. E.e.a. door nabetalingen oude periodes en PEL (Pan-European direct licenses Online) voor downloads. Stijging wordt voor het grootste deel vanuit opbrengsten West & Zuid Europa gerealiseerd (+30%), gevolgd door USA/Canada (+12%) en Scandinavië/Baltics (+12%).

- Buma BTL (performing rights) opbrengsten waren in 2018 met 14% hoger t.o.v. 2017. Met meer opbrengsten uit bijna alle top 10 landen zonder specifieke grote hit noteringen en extra nabetalingen oude periodes Duitsland en België.

- Bij de Stemra BTL inkomsten 2018 (mechanicals) is tegen de dalende trend in een flinke stijging te noteren. Meer opbrengsten uit Duitsland, UK en België zijn hier de oorzaak van door nabetaling oude periodes.

De BTL-incasso 2018 heeft in vergelijking met 2017 de volgende bijzonderheden v.w.b. landen en regio's: De landen top 5 is niet gewijzigd. Duitsland, UK, België, Frankrijk en USA blijven de belangrijkste landen voor Nederlandse muziek met Duitsland als onbetwist het land met de hoogste opbrengsten Nederlands repertoire. De sterke stijging bij Duitsland heeft voor het grootste deel te maken met YouTube nabetaling oude periodes en het oplossen "publisher participation" dispuuten en thuiskopie gelden. Deze nabetalingen maken dat de stijging niet direct te maken heeft meer populariteit NL muziek in Duitsland. Sterkste stijgers in 2018 t.o.v. 2017 zijn ook UK (+26%), België (+25%), Italië (+15%) en Japan (+15%). Minder ontvangsten uit o.a. Australië en Polen. Afvallers t.o.v. 2017 zijn Argentinië, Israël en Rusland. Voor 2019 weer nieuwe ronde, nieuwe kansen.

- Per regio geen wijzigingen v.w.b. volgorde. West- en Zuid-Europa (73%) blijft veruit de belangrijkste regio gevolgd door USA/Canada (9%) en Azië/Australië (6,5%). De dominantie van West- en Zuid Europa is groter geworden door de uitzonderlijke opbrengsten uit Duitsland en betere resultaten België en UK.

Succesvol v.w.b. buitenland (BTL) exploitatie in 2018 was wederom repertoire van o.a. Afrojack, Giorgio Tuinfort, Martin Garrix, Tiësto en Andre Rieu. Ook scoorde vormgevingsmuziek (tunes, jingles en RTV-achtergrondmuziek) en muziek in commercials weer goed. De klassiekers André Rieu en Robbie van Leeuwen (Venus) handhaven zich en de 2014 release "Waves" (Mr Probz) mag nu ook een klassieker genoemd worden gezien de buitenland opbrengsten 2018. Daarnaast zorgden ook "Radar Love" (Golden Earring), "2U" (Guetta/Giorgio Tuinfort/Bieber) en "X" van Nicky Jam & J Balvin (o.a. Rashid Badloe, Shareef Badloe en Giordana Ashruf) voor mooie resultaten.

*Bron: Buma/Stemra

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Foreign income 2018		BUMA		STEMRA		TOTAL		
TOTAL		€ 15.894.290		€ 5.632.654		€ 21.526.944		
		73,83%		26,17%		100,00%		
REGIONS		BUMA	in %	STEMRA	in %	TOTAL	in %	
WEST & SOUTH EUROPE		€ 11.040.284	69,46%	€ 4.725.427	83,89%	€ 15.765.711	73,24%	
USA / CANADA		€ 1.734.131	10,91%	€ 145.224	2,58%	€ 1.879.356	8,73%	
ASIA & OCEANIE		€ 1.074.911	6,76%	€ 319.916	5,68%	€ 1.394.827	6,48%	
SCANDINAVIA & BALTIC STATES		€ 1.074.507	6,76%	€ 319.085	5,66%	€ 1.393.592	6,47%	
EASTERN EUROPE & BALKAN STATES		€ 607.181	3,82%	€ 97.715	1,73%	€ 704.896	3,27%	
SOUTH&MID-AMERICA+CARIBBEAN		€ 273.106	1,72%	€ 20.000	0,36%	€ 293.107	1,36%	
AFRICA & MIDDLE EAST		€ 90.169	0,57%	€ 5.287	0,09%	€ 95.456	0,44%	
TOTAL		€ 15.894.290	100,00%	€ 5.632.654	100,00%	€ 21.526.944	100,00%	
Per Country		BUMA	in %	STEMRA	in %	TOTAL	in %	
Duitsland		€ 3.394.245	21,36%	€ 1.618.679	28,74%	€ 5.012.924	23,29%	1
Verenigd Koninkrijk (UK)		€ 2.353.824	14,81%	€ 947.522	16,82%	€ 3.301.347	15,34%	2
België		€ 1.830.237	11,52%	€ 1.007.115	17,88%	€ 2.837.353	13,18%	3
Frankrijk		€ 1.361.707	8,57%	€ 765.475	13,59%	€ 2.127.182	9,88%	4
USA		€ 1.495.415	9,41%	€ 19.483	0,35%	€ 1.514.898	7,04%	5
Italie		€ 861.720	5,42%	€ 102.747	1,82%	€ 964.467	4,48%	6
Japan		€ 554.553	3,49%	€ 180.554	3,21%	€ 735.106	3,41%	7
Zwitserland		€ 445.009	2,80%	€ 113.830	2,02%	€ 558.839	2,60%	8
Australië / Nieuw-Zeeland		€ 363.501	2,29%	€ 124.907	2,22%	€ 488.407	2,27%	9
Scandinavia & the Baltics		€ 293.245	1,84%	€ 168.449	2,99%	€ 461.694	2,14%	10
Zweden		€ 323.811	2,04%	€ 117.793	2,09%	€ 441.604	2,05%	11
Oostenrijk		€ 292.367	1,84%	€ 99.965	1,77%	€ 392.332	1,82%	12
Canada		€ 238.716	1,50%	€ 125.742	2,23%	€ 364.458	1,69%	13
Spanje		€ 249.511	1,57%	€ 42.963	0,76%	€ 292.474	1,36%	14
Denemarken		€ 222.662	1,40%	€ 15.778	0,28%	€ 238.439	1,11%	15
Polen		€ 165.005	1,04%	€ 21.585	0,38%	€ 186.590	0,87%	16
Finland		€ 160.194	1,01%	€ 12.708	0,23%	€ 172.902	0,80%	17
Roemenië		€ 163.516	1,03%	€ 5.160	0,09%	€ 168.675	0,78%	18
Ierland		€ 151.665	0,95%	€ 631	0,01%	€ 152.296	0,71%	19
Brazilië		€ 129.322	0,81%	€ 2.445	0,04%	€ 131.767	0,61%	20
Hongarije		€ 61.107	0,38%	€ 41.250	0,73%	€ 102.357	0,48%	21
Portugal		€ 78.541	0,49%	€ 23.147	0,41%	€ 101.688	0,47%	22
Noorwegen		€ 74.595	0,47%	€ 4.357	0,08%	€ 78.952	0,37%	23
Tsjechie		€ 51.655	0,32%	€ 24.158	0,43%	€ 75.813	0,35%	24
Zuid-Korea		€ 61.854	0,39%	€ 8.735	0,16%	€ 70.588	0,33%	25
Overige landen		€ 516.313	3,25%	€ 37.478	0,67%	€ 553.791	2,57%	

Tabel 11: Landenaandeel 2018 op basis van de BUMA/Stemra-cijfers³

³ Tabellen van BUMA/Stemra

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Foreign Income 2018	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Per country	in %	in %	in %	in %	in %	in %	in %	in %	in %
Duitsland	23,29%	16,4%	16,4%	17,8%	19,14%	17,0%	17,15%	17,3%	17,8%
Verenigd Koninkrijk (UK)	15,34%	14,9%	14,4%	13,7%	12,82%	9,5%	14,11%	13,6%	11,6%
België	13,18%	12,9%	12,9%	12,9%	12,85%	17,8%	14,06%	16,4%	14,5%
Frankrijk	9,88%	11,8%	12,8%	13,5%	12,16%	13,2%	9,72%	11,4%	10,5%
USA	7,04%	8,0%	7,7%	9,7%	7,37%	5,8%	7,18%	6,1%	5,1%
Italië	4,48%	4,7%	4,5%	4,6%	4,42%	4,4%	3,43%	2,8%	4,0%
Japan	3,41%	3,7%	4,3%	2,6%	2,84%	2,7%	4,39%	3,4%	3,6%
Zwitserland	2,60%	2,8%	3,0%	3,2%	3,42%	3,0%	3,43%	2,8%	3,1%
Australië / Nieuw-Zeeland	2,27%	3,2%	2,7%	2,8%	3,67%	2,8%	4,18%	3,8%	4,1%
Scandinavia & the Baltics	2,14%	2,3%	1,8%	1,4%	1,65%	1,0%	0,82%	1,1%	1,1%
Zweden	2,05%	2,7%	2,7%	2,4%	3,33%	2,4%	1,20%	1,5%	1,5%
Oostenrijk	1,82%	2,3%	2,1%	1,9%	2,19%	2,1%	2,45%	2,4%	2,5%
Canada	1,69%	1,5%	1,3%	1,3%	1,49%	1,4%	1,71%	1,3%	1,0%
Spanje	1,36%	1,9%	3,1%	0,8%	1,04%	3,6%	2,28%	2,0%	4,3%
Denemarken	1,11%	1,2%	1,1%	1,2%	1,55%	1,4%	1,55%	1,7%	1,3%
Polen	0,87%	1,2%	1,1%	2,1%	1,77%	3,9%	4,12%	2,7%	4,2%
Finland	0,80%	0,4%	0,7%	0,7%	0,61%	0,6%	0,64%	0,7%	0,8%
Roemenië	0,78%	0,6%	0,4%	1,0%	0,53%	0,4%	0,57%	1,0%	
Ierland	0,71%	0,7%		0,3%	0,47%	0,6%		0,5%	0,6%
Brazilië	0,61%	0,9%	1,1%	1,1%	1,70%	0,9%	1,17%	0,7%	
Hongarije	0,48%		0,4%	0,6%	0,41%	0,5%	0,52%	1,0%	0,5%
Portugal	0,47%	0,5%	0,5%	0,5%	0,41%	0,4%	0,43%		
Noorwegen	0,37%		0,4%						
Tsjechië	0,35%	0,5%	0,5%						
Zuid-Korea	0,33%			0,3%					
Overige landen	2,57%	3,3%	3,2%	2,8%	3,06%	2,5%	3,24%	3,0%	4,5%

Tabel 12: Landen en regio aandeel 2018 op basis van de BUMA/Stemra-cijfers⁴

⁴ Tabellen van BUMA/Stemra

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

2.4: Meest bezochte landen

In het overzicht van tabel 13 vergelijken we de Top 50 *meest optredende artiesten per land* van 2018 met de afgelopen jaren.

We hebben de best bezochte landen op een rijtje gezet en vergeleken met de jaren ervoor.

Bekijken we dit overzicht dan is de Top 3 van landen met de meeste optredens in 2018:

#1 Verenigde Staten (VS), #2 Duitsland (DE), #3 China (CN), gevolgd door Groot Brittannië (GB), Spanje (SP), België (BE), Frankrijk (FR), Canada (CA), Italië (IT).

Landen in opkomst zijn Zweden (SE), Thailand (TH), India (IN).

De grootste groei komt uit Duitsland, China en België. Spanje kent een flinke terugval.

Het aantal optredens van de Top 50 *meest optredende acts* is 28% van het totaal aantal optredens (4.335 van de 15.480*). (*zie ook tabel 3 hieronder)

jaar	VS	DE	CN	GB	SP	BE	FR	CA	IT	CH	AT	MX	ID	AU	HR	JP	SE	GR	TH	IN	PT	PL	KOR
2018	937	429	331	305	299	262	168	99	84	79	65	59	56	55	54	53	51	47	47	44	43	36	34
2017	1118	343	256	327	422	135	150	105	88	101	65	68	58	77	71	66	29	43	41	26	46	33	28
2016	1345	499	96	322	292	122	147	150	96	89	82	63	50	77	66	61	47	45	33	43	33	26	25
2015	1500	364	60	298	305	135	139	200	138	92	66	72	40	89	39	48	37	82	30	51	43	34	37
2014	1582	379	56	352	365	203	186	261	123	105	77	96	36	143	48	22	28	44		39	45		
2013	1350	417	30	330	388	229	219	254	124	122	80	110	40	125						61			
2012	1494	441		253	331	197	198	164	124	89	79	55		113									

Tabel 13: totaal optredens landenoverzicht 2018 artiesten vgl. met 2017, 2016, 2015, 2014, 2013 en 2012
(bron: perfect & more bv)

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Alle optredens totaal	14.968	15.480	15.457	14.689	15.484	14.010	12.444	10.842	8.395	5.533
Top 50 optredens totaal	4.238	4.335	4.411	4.602	4.985	4.750	3.744	3.149	2.429	1.527
% van het totaal t.o.v. Top 50	28,31%	28,00%	28,53%	31,32%	32,19%	33,90%	30%	29,00%	28,90%	27,60%

Tabel 3: Totaal optredens vrgl met Top 50 meeste optreden 2018
(bron: perfect & more bv)

Legenda bij tabel 13	
AU	Australië
AT	Oostenrijk
BE	België
BR	Brazilië
CA	Canada
CH	Zwitserland
CN	China
CZ	Tsjechië
DE	Duitsland
FR	Frankrijk
GB	Groot Brittannië
GR	Griekenland
HR	Croatië
ID	Indonesië
IE	Ierland
IN	India
IT	Italië
JP	Japan
KOR	Zuid-Korea
MX	Mexico
PL	Polen
PT	Portugal
ROM	Roemenië
SE	Zweden
SNG	Singapore
SP	Spanje
TH	Thailand
VS	Verenigde Staten

Tabel 14: legenda

3. ONDERZOEKSRESULTAAT EN CONCLUSIES

3.1 Meetinstrument

Op basis van het TNORapport over 2004 in combinatie met de opinies van de opdrachtgever Buma Cultuur, van Nederlandse deskundigen en de methoden uit Zweden en Groot Brittannië uit 2004 is de volgende definitie als uitgangspunt voor onderzoek naar de export van Nederlandse populaire muziek geformuleerd en gebruikt voor de onderzoeken door Perfect & More bv (S. Kroeske) vanaf 2005.

De Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek wordt op jaarlijkse basis gemeten aan de hand van de waarde die wordt gecreëerd door het gebruik van Nederlands muziek auteursrecht, muziekopnamen van Nederlandse artiesten en het verzorgen van optredens door Nederlandse muzikanten in het buitenland en direct daaraan gerelateerde activiteiten.

Definitie meetinstrument exportwaarde

Er wordt ieder onderzoeksjaar van drie hoofdsegmenten van waarde creatie uitgegaan: Rechten, Opnamen (goederen) en Optredens (muziekdiensten). Andere soorten inkomsten die op één of andere manier wel aan de muziekindustrie zijn gerelateerd, maar niet direct samenhangen met het gebruik en de exploitatie van muziekrechten, muziekopnamen en/of muziekuitvoeringen worden in dit onderzoek niet tot de muziekexport gerekend.

1. Rechten: auteursrechten (uitvoeringsrechten en mechanische rechten) en naburige rechten en inkomsten van royalties.
2. Opnamen/Goederen: geluidsdragers (fysiek en digitaal), merchandise, bladmuziek.
3. Optredens: muziekdiensten

Segmenten van waardecreatie in muziekexport

Hieronder worden elk van de drie hoofdsegmenten uit het figuur hierboven nader toegelicht.

Rechten:

Bij rechten en royalties gaat het primair om het openbaar maken en verveelvoudigen van muziekwerken op de buitenlandse markt. De volgende onderdelen zijn te onderscheiden:

- a. Inkomsten uit het buitenland voor Nederlandse componisten, tekstdichters en uitgevers op basis van openbare uitvoeringsrechten. Deze gelden worden door collectieve rechtenorganisaties in het buitenland geïnd en doorgegeven aan BUMA. Zij zorgt voor de uitkering aan de rechthebbenden.
- b. Inkomsten uit het buitenland op basis van mechanische rechten voor Nederlandse componisten, tekstdichters en uitgevers. Deze gelden worden door de zusterorganisaties van Stemra geïncasseerd en aan haar doorgegeven. Stemra zorgt voor de uitkering aan de rechthebbenden.
- c. Inkomsten in verband met naburige rechten voor zover ze betrekking hebben op de openbare uitvoering van werken. Deze gelden komen toe aan personen en instanties die een erkend recht hebben op de uitvoering van een werk: uitvoerende artiesten en producenten.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Deze gelden worden geïnd door zusterorganisaties van SENA. Zij zorgt voor de uitkering aan de rechthebbenden.

- d. De gelden die bestemd zijn voor de producenten van opnamen (muziekmaatschappijen) worden geïnd door de exploitant van de opname in het betreffende land en doorgaans direct doorgegeven aan de Nederlandse rechthebbende producent. Daar is geen collectieve organisatie bij betrokken.

Het onderdeel rechten is betrouwbaar en nauwkeurig in kaart te brengen door de medewerking met BUMA, Stemra en SENA.

Opnamen:

Door het toenemende belang van elektronische netwerken voor promotie en exploitatie van informatie (over nationale grenzen heen) wordt het steeds moeilijker om de exportwaarde van 'dragerloze opnamen' op de geijkte manieren vast te stellen.

Muziek wordt digitaal verkocht en gestreamd. De fysieke distributie van muziek wordt minder belangrijk. Daarmee wordt de medewerking van de 'digitale muziekindustrie' belangrijk. Downloads vallen in 2006 nog buiten het onderzoek, maar zijn sinds 2007 meegenomen omdat ze steeds meer een substantiële plaats innemen binnen de waardecreatie. Dragerloze tracks en clips vallen onder het segment *opnamen*.

Onder de noemer 'opnamen' valt dus de export van fysieke en digitale goederen die hun waarde ontleen aan de direct en indirecte associatie met Nederlandse muziek of muzikanten te weten:

- a. Geluidsdragers met Nederlandse muziek en dragerloze Nederlandse muziek die wordt geëxporteerd en waarover de rechten in Nederland zijn afgedragen bij de productie. Inkomsten uit in Nederland geperste en in het buitenland verkochte geluidsdragers met Nederlandse populaire muziek betreft cd's, vinyl, dvd's.
- b. Bladmuziek. Inkomsten uit in Nederland uitgegeven en gedrukte, en in het buitenland verkochte bladmuziek met Nederlandse populaire muziek (dit speelt een erg kleine rol).
- c. Merchandise. Inkomsten uit verkoop in het buitenland van merchandise van Nederlandse acts.

Verkopen (a) kunnen redelijk nauwkeurig gevolgd worden, maar nemen een steeds minder grote rol in. Voor (b) en (c) is meer medewerking vereist van het werkveld. We kunnen hier slechts van een gefundeerde schatting spreken.

Optredens:

Inkomsten op basis van gages en uitkoopsommen die Nederlandse artiesten ontvangen wanneer ze in het buitenland optredens verzorgen. Auteursrechten die hierbij in het geding zijn, worden afgedragen bij de uitvoeringsrechten (openbaarmaking). Geldstromen lopen van de buitenlandse podia en promotors via agenten, boekingskantoren en managers.

De inkomstenstroom is een gefundeerde schatting. Om de exacte inkomsten voor optredens te vragen, voelt alsof je naar iemands pincode vraagt. Door de relatie die door de jaren heen is/wordt opgebouwd met betrokkenen (management) is het mogelijk om door een geheimhoudingsverklaring toch gegevens te ontvangen en daarmee steeds nauwkeurigere informatie te verwerken. De gegevens worden dan in het totaal verwerkt en zijn niet individueel zichtbaar. Het zou ideaal zijn indien van alle optredens de inkomsten concreet bekend zouden zijn, waardoor het onderzoek een nog betere waarde krijgt.

De verdeling in het onderzoeksresultaat komt daarmee op de segmenten: rechten, opnamen en optredens.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

3.2 Exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek

Deze paragraaf bevat de gefundeerde schatting van de exportwaarde van Nederlandse populaire muziek voor het peiljaar 2018.

Het gaat om de concentratie op de waarde die in het buitenland gerealiseerd wordt met de Nederlandse muziek (in hoofdzaak Nederlands intellectueel eigendom (IE), evenals opnamen en optredens van Nederlandse artiesten).

De belangrijkste informatiebronnen die hiervoor gebruikt zijn, komen van de instanties die over deze gegevens beschikken (zie paragraaf 1.6)

De exportwaarde van de Nederlandse Populaire Muziek is in 2018 gestegen met ruim 7,5% in vergelijking met 2017. De grootste stijging sinds 2014.

De totale toegevoegde waarde (rechten, opnamen en optredens) die in 2018 is gerealiseerd met de export van Nederlandse populaire muziek bedraagt ruim € 216,543 miljoen (tabel 15). 73,4 Procent daarvan komt voor rekening van de dancemuziek (optredens en opnamen). In geld is dit bijna € 159 miljoen.

Van de Nederlandse muziekexport is 13,6 procent afkomstig uit auteursrecht en naburige rechten (ruim € 29,5 miljoen).

Vergelijken we deze bedragen met het voorgaande jaar (tabel 15, 16, 17, 18, 19, 20) dan zien we een stijging op alle onderdelen.

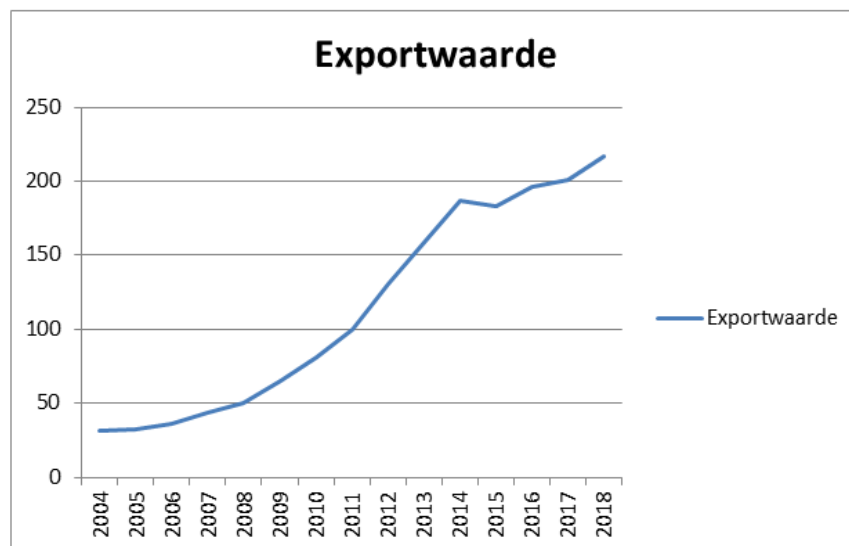
Rechten	2018	%	2017	%	2016	%
Buma	15.894.290	7,34%	13.929.307	6,91%	14.78	7,53%
Stemra	5.632.654	2,60%	3.620.693	1,80%	4.93	2,51%
Sena	7.988.797	3,69%	4.948.940	2,46%	5.75	2,93%
Subtotaal	29.515.741	13,63%	22.498.940	11,17%	25.46	12,97%
Opnamen	2018		2017		2016	
Dance labels	9.082.500	4,19%	8.650.000	4,30%	9.15	4,66%
Majors	1.219.000	0,56%	1.060.000	0,53%	1.08	0,55%
Indies	2.085.008	0,96%	2.014.500	1,00%	2.65	1,35%
Buit. signings	749.500	0,35%	710.000	0,35%	0.85	0,43%
Subtotaal	13.136.008	6,06%	12.434.500	6,18%	13.73	6,99%
Optredens	2018		2017		2016	
Dance/EDM	149.907.100	69,23%	143.707.300	71,36%	134.695	68,64%
Overig	23.985.136	11,08%	22.736.700	11,29%	22.361	11,40%
Subtotaal	173.892.236	80,31%	166.444.000	82,65%	157.056	80,04%
Totaal	216.543.985	100%	201.377.440	100%	196.246	100%
	plus 7,53 % t.o.v. 2017		plus 0,26 % t.o.v. 2016		plus 7 % t.o.v. 2015	

Tabel 15: Exportwaarde van de Nederlandse Populaire Muziek 2018 + vergelijking met 2017 en 2016
(bron: perfect & more bv)

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Exportwaarde over de jaren van het onderzoek sinds 2004

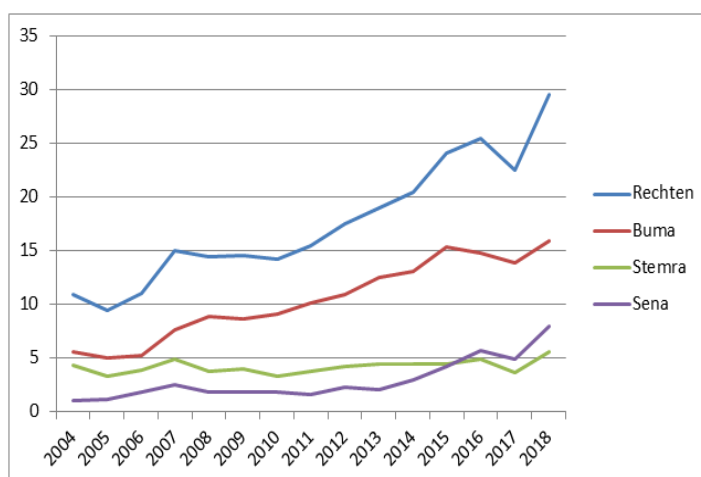
Exportwaarde	
2004	31,6
2005	32,5
2006	35,9
2007	43,5
2008	50,2
2009	64,9
2010	81,44
2011	100,14
2012	130,95
2013	158,8
2014	186,6
2015	183,26
2016	196,246
2017	201,377
2018	216,544

Tabel 16: Overzicht exportcijfers over de jaren vanaf de start van het onderzoek
(bron: perfect & more bv)

Exportwaarde over de jaren van onderzoek per segment aangegeven in tabel 17, 18, 19, 20 RECHTEN

	Rechten	Buma	Stemra	Sena
2004	10,9	5,6	4,3	1
2005	9,5	5	3,3	1,2
2006	11,1	5,3	3,9	1,9
2007	15	7,6	4,9	2,5
2008	14,5	8,9	3,8	1,8
2009	14,6	8,7	4	1,9
2010	14,26	9,12	3,29	1,85
2011	15,42	10,1	3,73	1,59
2012	17,47	10,92	4,19	2,36
2013	19,04	12,55	4,41	2,08
2014	20,49	13,06	4,41	3,02
2015	24,05	15,35	4,42	4,28
2016	25,46	14,78	4,93	5,75
2017	22,498	13,93	3,62	4,95
2018	29,515	15,89	5,63	7,99

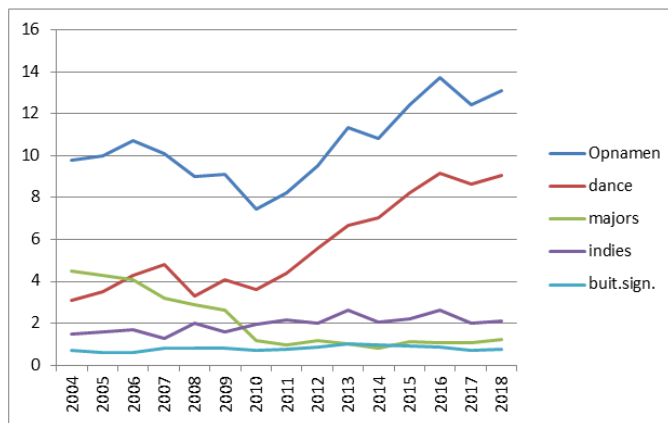
Tabel 17: Rechten
(bron: perfect & more bv)

Zowel BUMA (openbaar uitvoeringsrecht) als Stemra (verveelvoudiging; mechanisch reproductie-recht) als SENA (naburige rechten; openbare uitvoering) laten een (flinke) stijging zien.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Exportwaarde over de jaren van onderzoek per segment aangegeven in tabel 17, 18, 19, 20
OPNAMEN

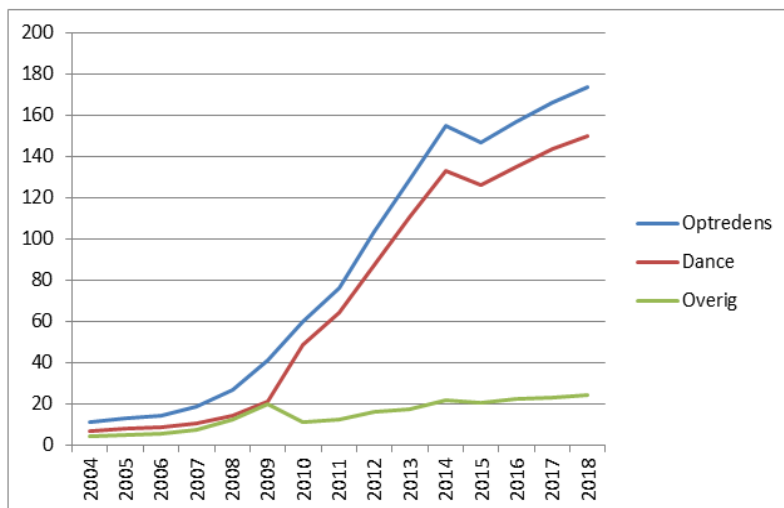
	Opnamen	dance	majors	indies	buit.sign.
2004	9,8	3,1	4,5	1,5	0,7
2005	10	3,5	4,3	1,6	0,6
2006	10,7	4,3	4,1	1,7	0,6
2007	10,1	4,8	3,2	1,3	0,8
2008	9	3,3	2,9	2	0,8
2009	9,1	4,1	2,6	1,6	0,8
2010	7,45	3,61	1,19	1,96	0,69
2011	8,24	4,39	0,95	2,15	0,75
2012	9,55	5,56	1,15	1,99	0,85
2013	11,34	6,67	1,04	2,61	1,02
2014	10,83	7,02	0,81	2,04	0,96
2015	12,46	8,22	1,12	2,21	0,91
2016	13,73	9,15	1,08	2,65	0,85
2017	12,43	8,65	1,06	2,01	0,71
2018	13,14	9,08	1,22	2,09	0,75

Tabel 18: Opnamen
(bron: perfect & more bv)

Exportwaarde over de jaren van onderzoek per segment aangegeven in tabel 17, 18, 19, 20
OPTREDENS

	Optredens	Dance	Overig
2004	10,9	6,9	4
2005	13	8,2	4,8
2006	14,1	8,9	5,2
2007	18,4	10,8	7,6
2008	26,8	14,5	12,3
2009	41,2	21,4	19,8
2010	59,73	48,54	11,19
2011	76,48	64,13	12,35
2012	103,84	87,56	16,28
2013	128,42	110,79	17,63
2014	155,28	133,33	21,95
2015	146,75	126,36	20,39
2016	157,05	134,69	22,36
2017	166,44	143,7	22,74
2018	173,892	149,91	23,98

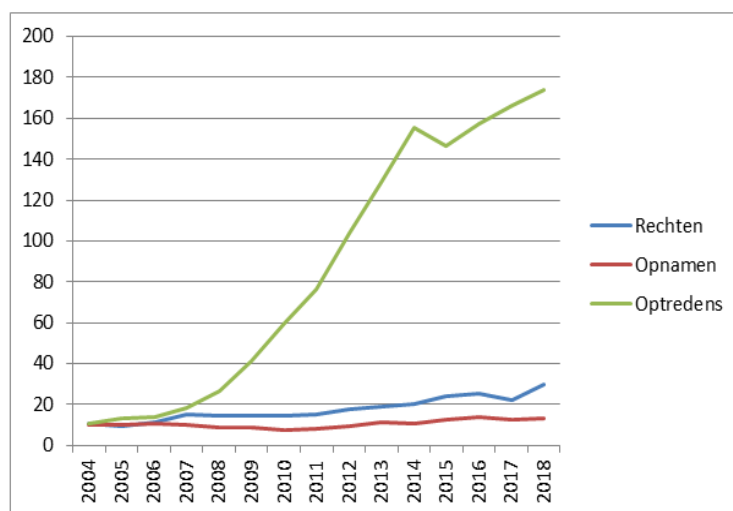

Tabel 19: Optredens
(bron: perfect & more bv)

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Exportwaarde over de jaren van onderzoek per segment aangegeven in tabel 17, 18, 19, 20
RECHTEN, OPNAMEN, OPTREDENS

	Rechten	Opnamen	Optredens
2004	10,9	9,8	10,9
2005	9,5	10	13
2006	11,1	10,7	14,1
2007	15	10,1	18,4
2008	14,5	9	26,8
2009	14,6	9,1	41,2
2010	14,26	7,45	59,73
2011	15,42	8,24	76,48
2012	17,47	9,55	103,84
2013	19,04	11,34	128,42
2014	20,49	10,83	155,28
2015	24,05	12,46	146,75
2016	25,46	13,73	157,05
2017	22,49	12,43	166,44
2018	29,51	13,14	173,89

Tabel 20: De drie segmenten van waardecreatie
 (bron: perfect & more bv)

In bovenstaand overzicht is nog eens duidelijk te zien dat het onderdeel **Optredens** een erg groot aandeel heeft.

3.3 Nawoord

Het op jaarlijkse basis onderzoeken van de resultaten van de Exportwaarde van de Nederlandse Populaire Muziek maakt duidelijk dat de investeringen die worden gepleegd door de vele betrokkenen (zoals de overheid, bedrijven als Buma Cultuur, de Nederlandse muziekindustrie, artiesten, management, componisten/tekstschrijvers, producers) voordeel opleveren.

Dat is een stimulans om verder te bouwen aan nog meer en betere resultaten. Het is van groot belang dat investeringen van blijvende aard zijn. Als klein land weet Nederland zich op het gebied van Dance nadrukkelijk te manifesteren, de andere muziek (pop, rock e.d.) heeft niet/minder die flexibele ruimte en mogelijkheden als dance.

Succesvolle buitenlandexploitatie kan bijdragen aan een economisch meer gezonde muziekbranche en voor een bloeiende muziekcultuur. Immers, wanneer de muziekbranche in staat is investeringen te doen in nieuwe producties, mede op basis van buitenlandinkomsten, betekent dat tegelijkertijd meer kansen voor Nederlandse auteurs en uitvoerend muzikanten, een groter aantal releases en groei in het live-circuit. Doordat de inkomsten uit fysiek en digitaal vanuit de Nederlandse markt bekeken marginaal zijn geworden (drastische daling verkoop van fysiek product en minimale vergoedingen uit digitaal voor de artiest, auteur) is het van belang dat de Nederlandse artiest ruimte krijgt om het live-model beter te ontwikkelen en om de concurrentiepositie te beoordelen, bepalen. Door het buitenlandse succes van artiesten zoals bij dance en in beperktere mate bij pop-metal-punk-rock krijgen steeds meer Nederlandse artiesten kans om zich te profileren en daarmee meer kans op succes. Voor pop-rock heeft deze investering zowel in materiaal, als tijd, meer ruimte nodig om een (bepaalde) mate van succes te ervaren.

Nederlandse club DJ's hebben aangetoond dat er een uitstekend verdienmodel is. Van jongs af aan oefenen met een eigen dj-set. Ervaring opdoen eerst in kleine kring. Het adopteren van de social media als promotiepodium, views (You Tube) en airplay (o.a. podcasts, eigen radioshow's) creëren via de bekende netwerken extra exposure. En een eigen sound en stijl creëren. Het is geld verdienen met optredens vanuit een club en mede door het social media netwerk de populariteit uitbouwen tot ongekende hoogte. Het digitale domein is een steeds belangrijker en onmisbaar element geworden in het promotie- en verdienmodel. Kleine clubs om op te treden, worden grotere, de grotere clubs, worden festivals en soms zelfs eigen evenementen. Nederland wordt Europa, Europa wordt de wereld, en internationaal bestaat dan ook niet meer. Optredens zijn belangrijker dan albums en singles uitbrengen, maar releases horen er wel bij, vaak als pure promotie. Streaming platforms spelen daarbij ook een goede rol. De huidige club-dj is de nieuwe rock ster. En dat begint al erg vroeg, veel dj-talenten zijn jong en kunnen in korte tijd het grote podium bestormen vaak gesteund door een ervaren dj die de juiste support geeft.

Als side-note dient opgemerkt te worden dat een snelle carrière ook nadelen oplevert. Gezondheid, conditie en ontwikkeling van talent moet voldoende aandacht krijgen, goed management is belangrijk, en ook sociale begeleiding en daarmee werken aan een meer duurzame carrière. De droom van een succesvolle carrière als jonge dj is prachtig, maar er zijn veel voorbeelden hoe die carrière kapot gaat door alsmaar door te gaan en je conditie, gezondheid niet serieus te nemen.

Met het betreden van de buitenlandse markt met optredens (cultureel kapitaal) wordt niet alleen het economisch kapitaal verhoogd, maar tevens het sociale kapitaal (relaties, netwerken, status, levensstijl).

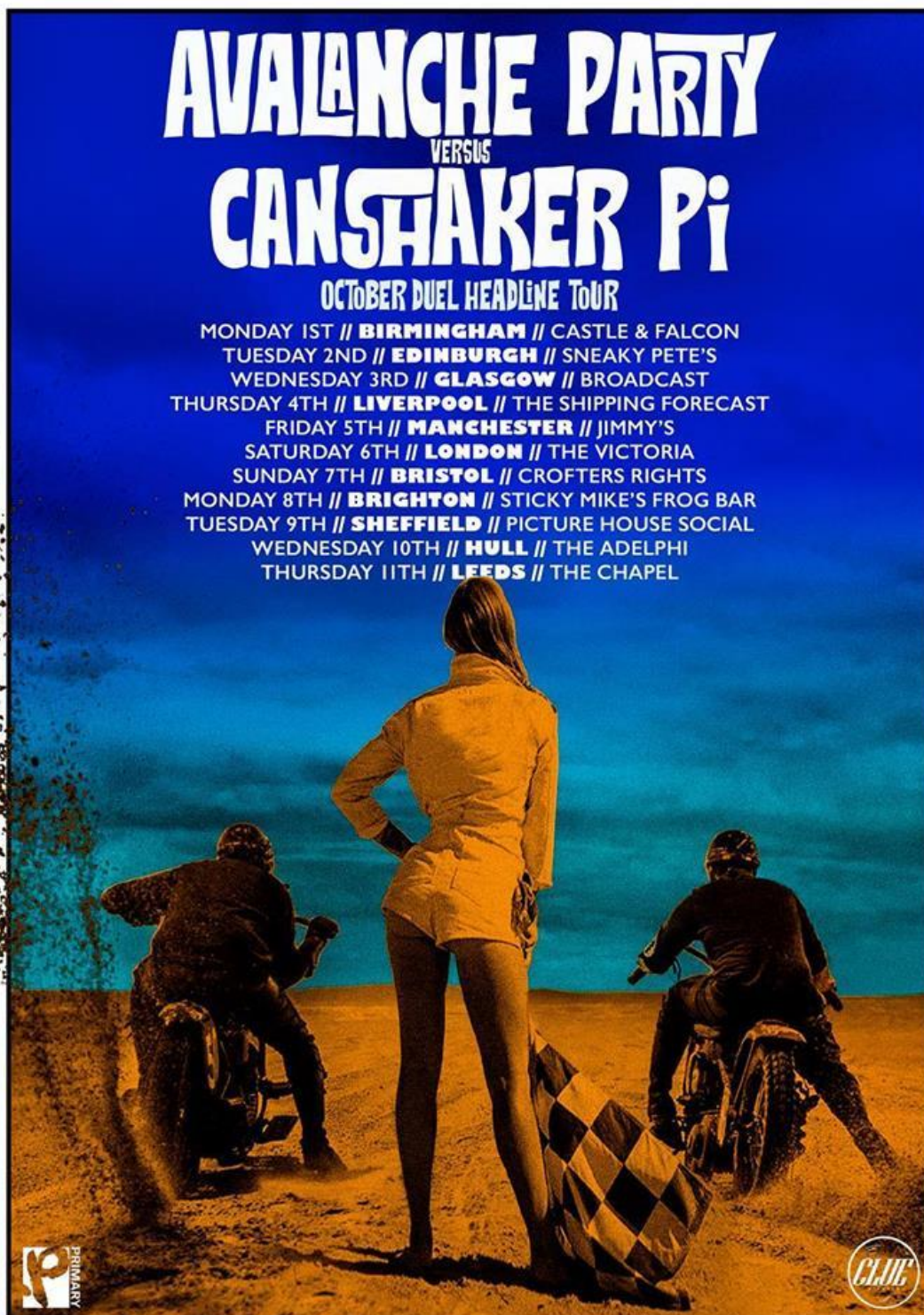
Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

LITERATUUR en andere bronnen

- Bergen, Mark van (2018), *Dutch Dance 1988 – 2018*. Mary Go Wild
- Boel, J. & Steenkiste, M. van, (2007), *De terugkeer van de Vikingen: hoe Denemarken zijn popmuziek aan de wereld verkocht*. Belgisch artikel over Music Export Denmark (MXD) <http://www.goddeau.com/content/view/4137>.
- Bourdieu, P., (1993) *The field of cultural production*, Columbia University Press, Cambridge, Polity press.
- Buma Cultuur jaarverslag (2018).
- BUMA/Stemra jaarverslag (2018).
- djmag.com/top100djs/ (2018).
- Elberse, Anita (2013) *Blockbusters*. Uitgever Henry Holt & co.
- Export Music Sweden (2007) *Export performance of the Swedish music industry 2006*. Export performance of the Swedish music industry is beschikbaar van 2001 tot 2006.
- Forss, K. en Podolieva, K., (2002). *The export of Swedish Music Industry 2001*. A report from Export Music Sweden. Andante Consultants
- Gradvall, Jan & Akinmade Åkerström, Lola (2017). Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today. Swedish Institute
- Hoekman, G.J., (2010) *Over de grens, het internationale succes van Nederlandse popmuziek*, uitgeverij Thomas Rap.
- Kroeske, S. & Fictoor, J., (2017) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2016* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Kroeske, S., (2018) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2017* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Nevels, Godfried, (2017) *Dutch in the USA, Nederlandse muzikanten in Amerika*. Uitgeverij Aspect
- Nvpi.nl (2018).
- Pels, D., (1992) *Pierre Bourdieu, Opstellen over smaak, habitus en het veldbegrip*, (Essays on taste, habitus and the field concept), 2^e druk, Amsterdam, Van Gennep.
- Rutten, Paul & Hoogendoorn, Joost (2006). *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2004* (in opdracht van Buma Cultuur). Delft: TNO Informatie- en Communicatietechnologie.
- SENA jaarverslag (2018).
- Voskuil, Peter. (2017) *Dutch Mountains*. Uitgeverij Jea
- Wikström, Patrik (2013) *The Music Industry*. www.politybooks.com
- Workman, Daniel (2019) Top Sheet Music Exporting countries. <http://www.worldstopexports.com/top-sheet-music-exporting-countries/>
- <https://www.facebook.com/dutch.impact/>
- Sociale media en websites van Nederlandse artiesten en platforms.
- www.bandsintown.com
- www.beatport.com
- www.billboard.biz
- www.dutchmusicexport.com/
- www.facebook.com
- www.forbes.com
- gigs.gigatools.com
- www.landafkorting.nl
- www.partyflock.nl
- www.residentadvisor.com
- www.twitter.com
- www.wikipedia.com

BIJLAGEN

Bijlage 1: CanShaker Pi UK tour 2018

The poster features a blue background with white text at the top. Below the text is a photograph of a woman in a yellow jumpsuit standing with her back to the camera, flanked by two motorcyclists on a dirt track. The woman is holding a checkered flag. The motorcyclists are wearing dark gear and helmets. The background of the photo is a bright blue sky and a sandy ground.

AVAILANCHE PARTY
VERSUS
CANSHAKER Pi
OCTOBER DUEL HEADLINE TOUR

MONDAY 1ST // **BIRMINGHAM** // CASTLE & FALCON
TUESDAY 2ND // **EDINBURGH** // SNEAKY PETE'S
WEDNESDAY 3RD // **GLASGOW** // BROADCAST
THURSDAY 4TH // **LIVERPOOL** // THE SHIPPING FORECAST
FRIDAY 5TH // **MANCHESTER** // JIMMY'S
SATURDAY 6TH // **LONDON** // THE VICTORIA
SUNDAY 7TH // **BRISTOL** // CROFTERS RIGHTS
MONDAY 8TH // **BRIGHTON** // STICKY MIKE'S FROG BAR
TUESDAY 9TH // **SHEFFIELD** // PICTURE HOUSE SOCIAL
WEDNESDAY 10TH // **HULL** // THE ADELPHI
THURSDAY 11TH // **LEEDS** // THE CHAPEL

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Bijlage 2: Yellow Claw Fall Asia 2018

YELLOW CLAW
FALL ASIA 2018

08.09		SPECTRUM FESTIVAL	SEOUL, SOUTH KOREA
09.09		HOT WAVE MUSIC FESTIVAL	SHANGHAI, CHINA
09.09		TO BE ANNOUNCED	T.B.A
14.09		INVASION	JAKARTA, INDONESIA
15.09		WATERZONIC FESTIVAL	BANGKOK, THAILAND
16.09		HANOI WATER PARK	HA NOI, VIETNAM
19.09		CLUB CAGO	CHENGDU, CHINA
20.09		MIU CLUB	NANJING, CHINA
21.09		CLUB 12 BEASTS	CHANGSHA, CHINA
22.09		OLD DAYS	SHENZHEN, CHINA
23.09		NEON FESTIVAL	BEIJING, CHINA
03.10		VISION AND COLOR FESTIVAL	WUHAN, CHINA
12.10		CLUB CUBIC	COTAI, MACAO
13.10		OMNIA	BALI, INDONESIA

AGENCY

YELLOW CLAW
INDONESIA TOUR

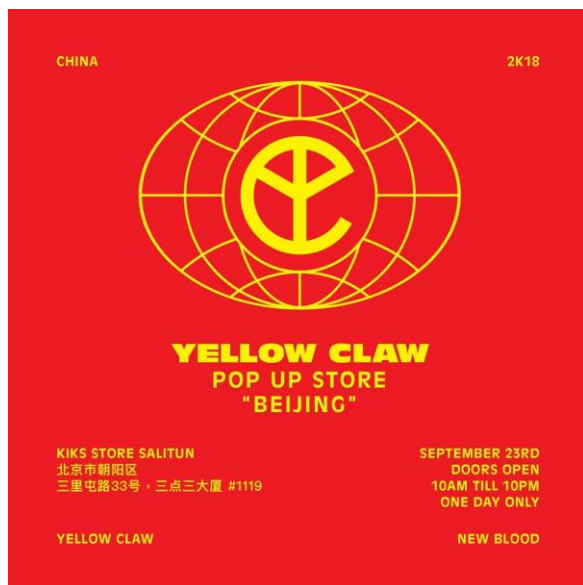
FEB 16TH	SKY GARDEN	BALI
FEB 17TH	CENTER STAGE	PALEMBANG
FEB 18TH	SHELTER	BANDUNG
FEB 22ND	CLUB 360	SURABAYA
FEB 23RD	X2 CLUB	JAKARTA
FEB 24TH	LIQUID JOGJA	YOGYAKARTA

YELLOW CLAW
GREAT CHINA TOUR 超级中国巡演

31 JAN WUXI DR. OSCAR	1 FEB TIANJIN CLUB IBIZA	2 FEB HANGZHOU LINX	3 FEB NINGBO SIR TEEN
4 FEB NANNING MEME CLUB	5 FEB KUNMING SYNDROME	6 FEB WUHAN CLUB SPACE	7 FEB TAIYUAN CLUB MIAMI
8 FEB XIAN CLUB MIAMI	9 FEB GUANGZHOU HEPBURN	10 FEB SHANGHAI FUSION	11 FEB CHENGDU CLUB 9 SIR

BARON

CHINA 2K18

YELLOW CLAW
POP UP STORE
"BEIJING"

KIKS STORE SALITUN
北京市朝阳区
三里屯路33号，三点三大厦 #1119

SEPTEMBER 23RD
DOORS OPEN
10AM TILL 10PM
ONE DAY ONLY

YELLOW CLAW NEW BLOOD

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Bijlage 3: Within Temptation

WITHIN TEMPTATION

BEYOND THE BLACK

EGO KILL TALENT

THE RES*ST TOUR 2018

Beyond The Black appearing on Oct 22 - Oct 27 / Dec 8 - Dec 22 and Ego Kill Talent on Nov 9 - Nov 25

11 OCT	RUSSIA	KRASNOYARSK	GRAND HALL	17 NOV	BELGIUM	SOLD OUT TERP	LOTTO
13 OCT	RUSSIA	NOVOSIBIRSK	HOUSE OF CULTURE ZHELEZNOGORODNIKOVO	19 NOV	GERMANY	COLOGNE	PALLADIUM
15 OCT	RUSSIA	EKATERINBURG	CONCERT HALL KOSMOS	20 NOV	LUXEMBOURG	LUXEMBOURG	ROCKHALL
17 OCT	RUSSIA	NIZHNIY NOVGOROD	CLUB MILO	21 NOV	SWITZERLAND	ZURICH	SAMSUNG HALL
18 OCT	RUSSIA	MOSCOW	STADIUM CLUB	23 NOV	NETHERLANDS	AMSTERDAM	AFAS LIVE
19 OCT	RUSSIA	ST PETERSBURG	CLUB A2	24 NOV	NETHERLANDS	SOLD OUT EKKAM	AFAS LIVE
20 OCT	FINLAND	ESPOO	ARENA	25 NOV	NETHERLANDS	GRONINGEN	MARTINIPLAZA
22 OCT	SWEDEN	STOCKHOLM	THE ANNEXET	08 DEC	GERMANY	BERLIN	COLUMBIAHALLE
23 OCT	NORWAY	OSLO	SENTRUM SCENE	09 DEC	GERMANY	HAMBURG	MEHR! THEATER
24 OCT	DENMARK	COPENHAGEN	VALBY HALLEN	11 DEC	CZECH REPUBLIC	SOLD OUT JE	FORUM KARLIN
26 OCT	POLAND	POZNAN	SALA ZIEMI	12 DEC	HUNGARY	BUDAPEST	TUSKECSARNOK
27 OCT	POLAND	WARSAW	TORWAR	13 DEC	AUSTRIA	VIENNA	GASOMETER
09 NOV	UNITED KINGDOM	BIRMINGHAM	01 ACADEMY	15 DEC	ITALY	MILAN	FABRIQUE
10 NOV	UNITED KINGDOM	MANCHESTER	01 APOLLO	16 DEC	GERMANY	LUOWIGSBURG	MHP ARENA
11 NOV	UNITED KINGDOM	GLASGOW	ACADEMY	17 DEC	GERMANY	MUNICH	ZENITH
13 NOV	UNITED KINGDOM	LONDON	02 BRIXTON ACADEMY	18 DEC	GERMANY	FRANKFURT	JAHRHUNDERTHALLE
14 NOV	UNITED KINGDOM	SOUTHAMPTON	02 GUILDHALL	20 DEC	NETHERLANDS	TERBURG	O13
16 NOV	FRANCE	PARIS	ZENITH	21 DEC	NETHERLANDS	SOLD OUT IG	O13
				22 DEC	NETHERLANDS	SOLD OUT IG	O13

WITHIN TEMPTATION

EUROPEAN TOUR 2018

Krasnoyarsk, Grand Hall Siberia	11 / 10
Novosibirsk, House Of Culture	13 / 10
Yekaterinenburg, Kosmos	15 / 10
Nizhny Nivgorod, Milo Club	17 / 10
Moscow, Stadium Club	18 / 10
St. Petersburg, A2	19 / 10
Espoo, Metro Areena	20 / 10
Stockholm, Annexet	22 / 10
Oslo, Sentrum Scene	23 / 10
Copenhagen, Valby Hallen	24 / 10
Poznan, Sala Ziemi	26 / 10
Warsaw, Torwar	27 / 10

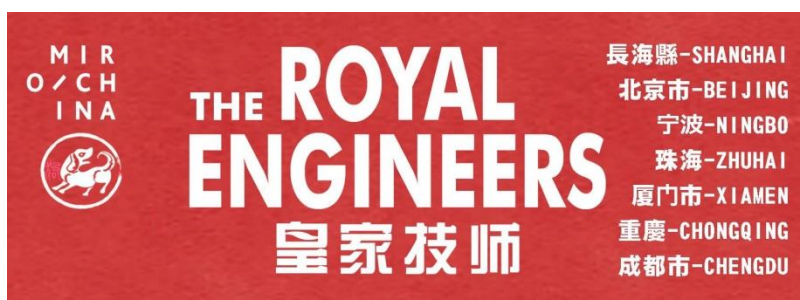
Birmingham, Academy	09 / 11
Manchester, Apollo	10 / 11
Glasgow, Academy	11 / 11
London, Brixton Academy	13 / 11
Paris, Le Zénith	16 / 11
Antwerp, Lotto Arena	17 / 11
Cologne, Palladium	19 / 11
Luxembourg, Rockhal	20 / 11
Zurich, Samsung Hall	21 / 11
Amsterdam, AFAS Live	24 / 11
Groningen, MartiniPlaza	25 / 11

Berlin, Columbiashalle	08 / 12
Hamburg, Mehr! Theater	09 / 12
Prague, Forum Karlin	11 / 12
Budapest, Tüskecsarnok	12 / 12
Vienna, Gasometer	13 / 12
Milan, Fabrique	15 / 12
Ludwigsburg, MHP Arena	16 / 12
Munich, Zenith	17 / 12
Frankfurt, Jahrhunderthalle	18 / 12
Tilburg, O13	22 / 12

WWW.WITHIN-TEMPTATION.COM

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Bijlage 4: Royal Engineers

Bijlage 5: Kensington

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Bijlage 6: DeWolff Thrust Tour

DeWolff THRUST TOUR

OCT 8 : FR - ROUBAIX, LA CAVE AUX POETES	NOV 7 : DE - ESSEN, ZECHÉ CARL	I SOLD OUT DEN BOSCH, W2
(SOLD OUT) NANTES, THE BLACK SHELTER	NOV 8 : DE - MUNSTER, GLEIS 22	DEC 14 : NL - ALKMAAR, VICTORIE
OCT 10 : FR - MERIGNAC, LE KRAKATOA	I SOLD OUT JUSUM, SPEICHER	DEC 15 : BE - BRUSSELS, AB
OCT 11 : FR - BIARRITZ, ATABAL	NOV 11 : DE - DARMSTADT, CENTRAL STATION	DEC 21 : NL - GOES, T BEEST
OCT 12 : ES - ZARAGOZA, FIESTAS DEL PILAR	I SOLD OUT STUTTGART, GOLDMARKS	I SOLD OUT LEIDEN, GEBR. DE NOBEL
(SOLD OUT) AVILES, FACTORIA CULTURAL	NOV 14 : AT - VIENNA, CHELSEA	DEC 28 : NL - DEVENTER, BURGERWEESHUIS
(SOLD OUT) BILBAO, KAFE ANTZOKIA	NOV 15 : DE - MUNCHEN, BACKSTAGE HALLE	DEC 29 : NL - UTRECHT, RONDA @ TIVOLI
(SOLD OUT) MADRID, EL SOL	I SOLD OUT NURNBERG, CLUB STEREO	JAN 4 : NL - DORDRECHT, BIBELT
OCT 17 : ES - VALENCIA, LOCO CLUB	NOV 17 : NL - EINDHOVEN, HELLDORADO FEST	JAN 5 : NL - BERGEN OP ZOOM, GEBOUW T
(SOLD OUT) BARCELONA, ROCKSOUND	NOV 19 : CZ - PRAGUE, KLUBOVNA	JAN 10 : NL - ARNHEM, LUXOR LIVE
OCT 19 : ES - LAS PALMAS, PAPER CLUB	NOV 20 : DE - HANNOVER, LUX	JAN 11 : NL - LEEUWARDEN, NEUSHOORN
OCT 21 : FR - ANGOULEME, LA NEF	NOV 21 : DE - BERLIN, MUSIK & FRIEDEN	JAN 12 : NL - HENGLO, METROPOOL
OCT 22 : FR - RENNES, UBU	NOV 22 : DE - ERFURT, MUSEUMSKELLER	JAN 18 : NL - ZWOLLE, HEDON
OCT 23 : FR - PARIS, LA MAROQUINERIE	NOV 23 : DE - DRESDEN, BEATPOL	JAN 24 : NL - ALMERE, KAF
(SOLD OUT) ETAGNIERES, CROC' THE ROCK	NOV 25 : DE - HAMBURG, KNUST	JAN 25 : NL - VENLO, GRENSWERK
OCT 26 : FR - NANCY, L'AUTRE CANAL	NOV 30 : NL - BREDA, MEZZ	JAN 26 : NL - HAARLEM, PATRONAAT
OCT 27 : CH - ZURICH, BOGEN F	DEC 1 : NL - ULFT, DRU	JAN 31 : NL - AMERSFOORT, FLUOR
OCT 28 : FR - BESANCON, L'ANTONNOIR	DEC 6 : NL - GRONINGEN, EM2	FEB 1 : NL - DEN HAAG, PAARD
I SOLD OUT COLOGNE, MTC	DEC 7 : NL - AMSTELVEEN, P60	FEB 2 : NL - MAASTRICHT, MUZIEKGIETERIJ

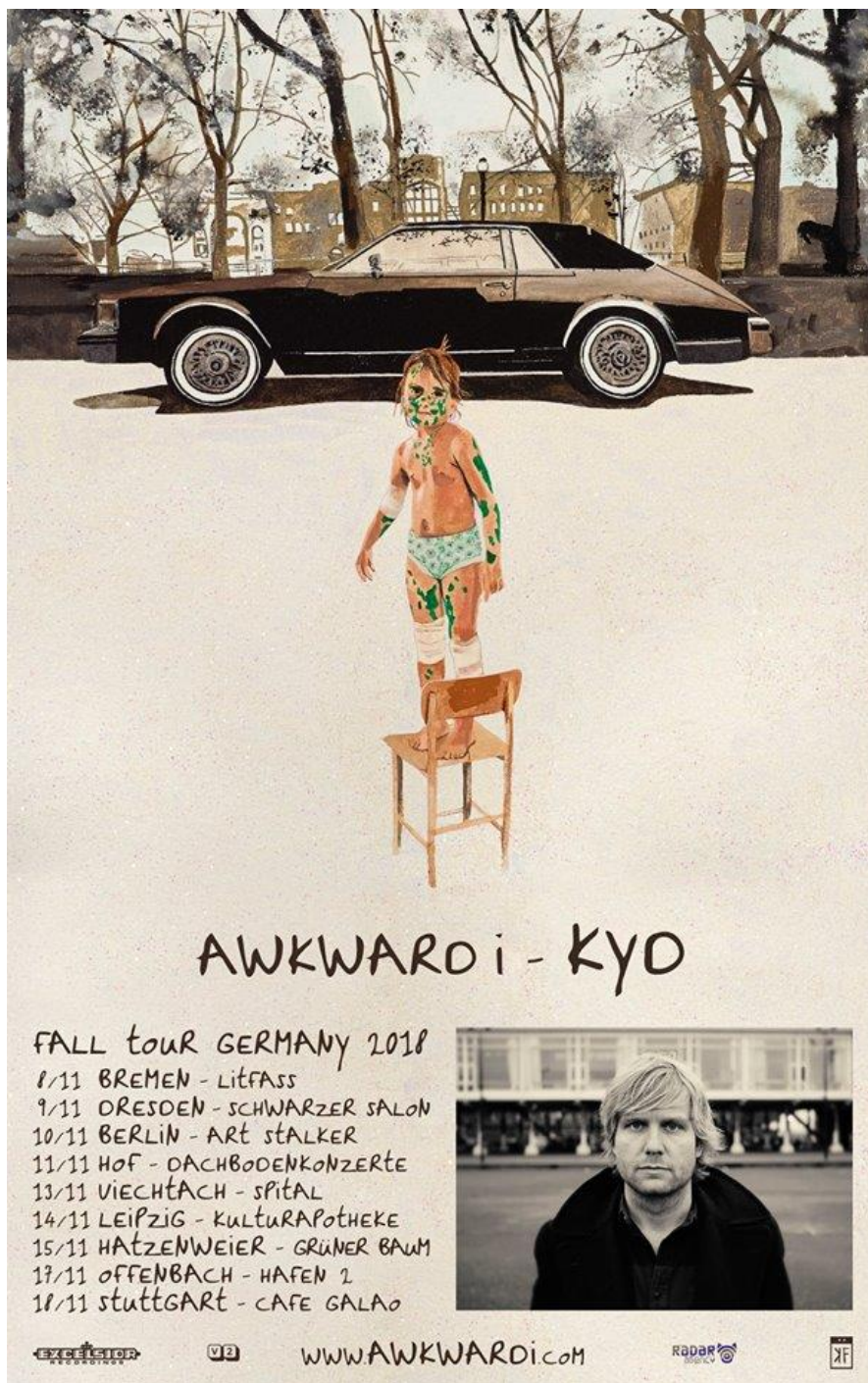
Bijlage 7: Dawn Brothers support tour DeWolff

TOUR ANNOUNCEMENT
SUPPORTING DEWOLFF THIS FALL

11-11 DARMSTADT	19-11 PRAGUE (CZ)
13-11 STUTTGART	20-11 HANNOVER
14-11 WIEN (AU)	21-11 BERLIN
15-11 MÜNCHEN	22-11 ERFURT
16-11 NUREMBERG	23-11 DRESDEN
	25-11 HAMBURG

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Bijlage 8: Awkward I - fall tour Germany

The poster features a watercolor illustration of a black classic car parked on a street with trees in the background. In the foreground, a person with green body paint and a mask stands on a small wooden chair. The title 'AWKWARD i - KYO' is written in a handwritten style below the illustration. To the left of a black and white portrait of the band leader, a list of tour dates and venues is provided. At the bottom, there are logos for Excelsior, V2, Radar, and XF, along with the website URL.

AWKWARD i - KYO

FALL tour GERMANY 2018

- 8/11 BREMEN - LITFASS
- 9/11 DRESDEN - SCHWARZER SALON
- 10/11 BERLIN - ART STALKER
- 11/11 HOF - DACHBODENKONZERTE
- 13/11 VIECHTACH - SPITAL
- 14/11 LEIPZIG - KULTURAPOTHEKE
- 15/11 HATZENWEIER - GRÜNER BAUM
- 17/11 OFFENBACH - HAFEN 2
- 18/11 STUTTGART - CAFE GALAO

EXCELSIOR
V2
RADAR
XF

WWW.AWKWARDi.COM